

GYGES A JEHO PRSTEN

Tragedie v pěti jednáních od Fridricha Hebbla

Přeložil F. X. Šalda

*Duhu, prudka jež méně jsou nežli hořící slunce
ve světle zduseném plá, přes obraz překlenul jsem;
měla však trpylit se jen, a ne býti osudu mostem,
neboť z lidské vždy on hrudi vystoupá jen.*

OSOBY

KANDAULES, král lydský
RHODOPE, jeho manželka
GYGES, Řek
LESBIA } otrokyně
HERO }
THOAS } otroci
KARNA }
LID

*Děj je předhistorický a mytický; odehraje se v době dvakrát
dvaceti čtyř hodin.*

Jednání první

SÍŇ

Vystoupí GYGES a KANDAULES, který si připíná meč. THOAS ho následuje s diadémem.

KANDAULES: Dnes uvidíš, co umí Lydie! —
Však vím, vy Řekové, byť pokorní,
když jinak nelze vám, zavile jen
jho nesete, s posměchem k pánům svým.
Těž nesnadno se dá cos vynalézt,
co nezlepšíte hned: byť věnec jen
to byl, jejž přidáte, vše jedno je,
jej vtisknete, a vaše hned je věc!
(*podává mu diadém*).

THOAS

KANDAULES: Dej nový diadém! Co po tom mi?
Či také v meči snad ses omýlil?
Při Heraklovi, jehož svátek dnes!
Což, Thoase, dětiníš před časem?

THOAS:

Já myslil —

KANDAULES:

Co?

THOAS:

Od pěti století
král žádný jinak ku hrám nepřišel,
jež mohutný tvůj předek založil,
a když jsi posledně se pokusil
zatlačit staré zvyky posvátné,
lid užasle a zděšen kolem stál
a reptal jako nikdy!

KANDAULES:

Tedy mniš,
že zapamatovat jsem měl si to,
se polepšit?

THOAS:

Ó pane, bez hrůzy
se vínku toho nikdy nedotknu
a za rukojeť meč ten nejal jsem,
jímž všichni Heraklovci mávali.
Však na tvé nové skvosty pohlížím
jak na věc každou, jež se leskne, plá
a kterou má, kdo ji můž zaplatit.
Ne na Hefaista je mi vzpomínat,
zbroj který Achillovi božskému
byl ukul, a to v témže plameni,
v němž Zevův hromný zoceluje klín,
též na Thetidu ne, jež dcerám svým
korálů, perel dala nalovit,
by nechybělo jemu na zdobě:
vždyť muže přece znám, jenž dodal meč,
i toho, který sepal diadém!

KANDAULES: Nuž, Gyge?

THOAS:

Věrnost ze mne hovoří,
a jsem-li směl, to, pane, pro tě jen!
A věř mi: všichni tisícové těch,
kdož sem se valí, byť se strojili
v šat lepší, lépe jedli též — jak já,
jsou pošetilí nebo zbožní přec.
Tvá hlava a ta obruč zde je jim,
věř sluze svému, celku dvojí půl
a stejně rámě tvé a tento meč.

KANDAULES: Tak smýšlí všichni?

THOAS:

Tak, při hlavě mé!

KANDAULES: Pak dél tak nesmí být. Je odnes hned
a čiň, jak kázal jsem.

THOAS

(*odchází se starými šperky*).

GYGES:

Tys ranil ho!

KANDAULES: Víš, ale rci, jak bych moh změnit to?

Je pravda, co tu děl. Zde platí král
jen svojí korunou a koruna
jen rezem svým. Ji drhnout chtít, je zle,
čím čistší, o to lehčí na váze.
Než jaká rada, když jsi zapomněl

se jednou už, neb nesnesl jsi děl
jen skvosty rodnými se blýskati
a platit jako mince ražené,
jichž nikdo neváží, a svatých soch,
jež stojí ve výklencích chrámových,
sdíletí mrzkou nedotknutelnost:
přec nelze obrátit?

THOAS

(přichází s novými šperky).

KANDAULES:

Tak dobře je!

(Vsadí si na hlavu diadém.)

Ten sedí teď! A co mé království
v hor propastech a mořské hlubině
má perel všech a vzácných klenotů,
ni víc ni míň, je jich zde spojeno:
než kam, jenž u nás nenalézá se,
byť sebekrásnější, je vyloučen,
však pro ten ovšem místo nechal jsem,
jenž teprv za sto let se objeví.
Teď rozumíš? *(Ke Gygovi.)* Ten druhý hodí se
pro obří hlavu, vaši sochaři
jak mému předku přikládají ji,
když v koži lví a s hrubou palicí
se studně omšného okraje
vám děti děsiti má pomáhat.

(Opásá se mečem.)

Ten meč je lehčí sic, než starý byl,
však zato, třeba-li, jím mávat lze,
a nejen venku, v širé krajině
kde skalami se bijí giganti,
(vyláhne meč a mává jím)
i v lidsky úzkém prostoru, jak zde!
Tož, Thoase, ušetř si třetí řeč,
dnes druhou vyslech jsem!

THOAS:

Už promiň mi!

Však, pane, víš: ne mladé údy jsou,
v nichž změna časů přihlašuje se,
ji staré kosti cítí nejprve! *(Odejde.)*
Odchází v hoři.

GYGES:

KANDAULES:

Ovšem, nerad je,
že nyní první hrom mne zasáhne,
a tím je zcela jistý, leč jestli
mne dříve ještě země nezhltně,
neb sám se neobjeví Minotaur! —
Jsou tací už, než proto nevaž jich
jen lehko snad. Však při hrách ještě dnes
je uvidíš!

GYGES:

A s nimi dychtím hrát.

KANDAULES: Jak, Gyge?

GYGES:

O to, pane, prosím tě!

KANDAULES: Ne, ne, ne, po mém boku sedět máš,
by každý uviděl, jak tebe ctím
a jak chci, aby jiní ctili tě.

GYGES:

Nuž ctíš-li, jistě neodmítneš mne.

KANDAULES:

Co žádáš, nevíš sám. Znáš Lydány?
Vy Řekové jste chytrý lid, vy příst
necháte jiné, sami tkáte jen.
Síť z toho je, v níž nepatří ni nit
vám samotným a jež přec vaše je!
Jak lehce by se zatáhla a jak
svět celý rychle byl by polapen,
jen rybář míti rámě silnější,
jež má jí vlásti. Tu však vězí to!
Nám nervy z těla žádným uměním
se svinout nedají, i tváříme
se slepějšími, nežli vskutku jsme,
a pro zábavu vlastní vlezem tam:
pak malý škub, a zase volni jsme.
Ty hry též slavíme.

GYGES:

Ba zajisté!

KANDAULES:

Tak mezi sebou! S Ionem zápasí
tu Dor, a vmísí-li se posléze
i Boiot mezi ně už dokonce,
sám Ares, myslíte, že přihlíží
a s hrůzou pamatuje každý ráz.
A kdybys, Gyge, všech tam dobyl cen,
tě varovati přece musil bych,

zde bys ni o poslední nebil se.
Neb krvavo a divo bývá tu,
však kdybys, Řek a milec můj, se jen
ucházel o větvičku topolu,
jak dnes jich všude stelou tisíce:
svým životem bys ani nevyváz.
GYGES: Teď tedy mám tvé *ano*, odpírat
mi děl je nemůžeš!

KANDAULES: Tak chápeš to?
Pak mlčet musím!

GYGES: Pane, nepřišel
jsem prosit jen!
(*Vyndá prsten.*) Jej vezmi! Královský
to prstén je! Zříš naň, nic neshledáš
a žasneš, tobě že jej nabízím,
a vezmeš jej, jak od dítěte květ,
bys nezranil jen srdce prostotu,
jež dává jej, ne že ti líbí se.
Je nepatrn a prostý, opravdu,
a přec za celé svoje království
jej nekoupíš a s celou mocí svou
jej neuloupíš tomu, kdo jej má,
sám nechce-li jej dobrovolně dát.
Tak máš-li jej, (*se znameními a posuny*)

že kov se dostane
sem kupředu, je to jen pouhý skvost,
ba snad ni ten, však otočíš-li jej
tak dokola, že temně červený
ten kámen kol sebe můž blýskati,
jsi náhle neviditelný a jdeš
jak bozi v oblaku přes celý svět.
Jím tedy nezhrdej, neb znova věz:
to prsten královský, a vyhlédal
jsem dlouho tento den, bych ti jej dal,
ty jediný jsi, kdo jej nosit smí!

KANDAULES: I k nám o věcech neslýchaných zvěst
se donesla, o ženě mluvila,
jež slula Medea a kouzlila,

že měsíc sám ku zemi přitáhla,
o prstenu jsem ale neslyšel
až posud. Odkud jej máš?

GYGES: Z hrobu je,
já nalezl jej v hrobce thessalské.

KANDAULES: Do hrobu vloupal ses, jej znesvětil?

GYGES: Ne, králi, ne, já otevřený jej
už nalezl. Já do něj vlezl jen,
bych před vrahy se skryl, již v přemoci
mne v patách stihali a štváli mne,
když pudem dobrodružství puzen jsa,
jsem posledně probíhal horami.
Tam popelnice byly skáceny
a střepy promíseny ležely,
a v žlutavém paprsku západu,
jenž trhlinami zdiva pronikal,
jsem viděl bledý mráček prachu plout,
jenž vznes se tu jak zbytek poslední
těl mrtvých a tak divně dojal mne,
že abych sobě podobné, snad i
své praotce, bezděky nevdýchal,
jsem nadlouho dech v hrudi utajil.

KANDAULES: A vrazi?

GYGES: Stopu moji ztratili,
jak zdálo se, neb v dálce větší vždy
jich hlasy znikaly, a soudil jsem,
že už jsem v bezpečí, ač nevyšel
jsem posud ze skrýše. Když tedy tak
jsem na kolenou schoulen dřepěl zde,
tu prsten ten jsem náhle uviděl,
jenž z pustých ssutin hromady
tak na mne kamenem svým jiskřil se,
jak živý byl by, hadí ostrý zrak
mi připomínaje. Jej zvedl jsem,
a popel s něho odfouknuv, jsem děl:
„Kdo měl tě na prstě už setlelém?“
A abych zřel, zda byl to muž, jej dal
jsem na prst si. Však sotva stalo se,

vtom zvenčí křik zní: „Stůj, zde musí být!
Hrob vidíš tu? Sem, druzi, rychle sem,
už máme ho!“ a tlupa přiběhla.
Já však bych ubit nebyl bezbranně
jak zvíře, které ve sluj veštvali,
jsem vyskočil a mečem mávaje
jim naproti hned jsem se vyřítil.
Už slunce bylo blízké západu
a planulo jak svíce, která má
hned uhasnout, dvakráte jasněji.
Však oni, jak jim jediným by noc
už nastala, se hnali kolem mne
a klnouce hrob obstupovali.
Pak bedlivě jej prohlédli, a když
mne nenašli, „Co z toho,“ smáli se,
„nic neměl, leda vzdorné oko své,
jež drzým pohledem nás dráždilo,
a to mu někdo jiný zhasí už.“
A znova, ale zvolna, mrzutě,
ba slidivě a v tvář mi civíce
šli kolem mne a neviděli zas!

KANDAULES: Tu myslil jsi —

GYGES:

Na prsten? Ještě ne!

Že některý bůh divem spasil mne,
já věřil jsem, a na kolena pad
a k neviditelnému tak jsem děl:
„Kdo jsi, já nevím, neodhalíš-li
mi tedy svoji tvář, tvé posvátné
ti zvíře obětovat nemohu.
Než na znamení, že ti vděčný jsem
a odvahy mám dost, já podám ti
nejdivějšího z těchto lupičů,
to přísahám, buď sebetěžší to.“
Za nimi spěchal jsem a vmísil se
v jich hromadu, a hrůza pojala
mě ze mne samého, jak nejenže
mě nezřeli, však k sobě skrze mne
i mluvili, jak byl bych pouhý vzduch,

ba chléb i víno podávali si.
Můj zrak se zastřel, těkaje pak pad
na kámen prstenu, jenž červeně
a příkře sršel na mne z ruky mé
a tryskaje a perly metaje
a třepě je se oku podobal,
jež láme věčně v krev, co věčně vře.
Jej otočil jsem, takřka z obrany
a z úzkosti, neb všechny perly ty
se blýskaly, jak hvězdy byly by,
mně bylo pak, ve věčný světla zdroj
jak přímo zřel bych a jak slepnul bych
z nesmírna jeho, z harmonie sfér
jak ohluchnuli všichni lidé prý.
Tu však mne někdo silně uchopil
a „Co je to? Aj, kdopak schoval ho?
Ten vtíp se poved!“ znělo kolem mne.
Hned pěstí deset na krk sápal
se mi a deset za šat rvalo mne,
a nejtupější kdyby nezbyla
pro prsten, byl bych bídně zahynul.
Však náhle křik: „Aj, vždyť on není chud,
to dobrý lov, tu ryzí zlato, hle,
i drahokam též tu, sem s nimi hned!“ —
než týmže dechem znělo také už:
„Bůh, bůh! Bůh jakýs mezi námi je!“
a všichni u nohou mi leželi.

KANDAULES: Jak za prsten tě trhali, jej zas

tím stočili a zhrozili se pak,
když zmizel jsi jak obraz oblačný.

GYGES:

Tak tomu bylo. Otočil jsem jím,
teď do tajemství jeho zasvěcen,
zas pyšně, odvážně a tak jsem vzkřik:
„Bůh, bůh, a každý za něj odpyká!“
Pak na ně vrh jsem se, a zděšení,
jak v rukou hromový bych měl teď klín
a tisíc nových smrtí po boku,
k útěku stěží síly sebrali.

Než já jsem honil je, jak zastávat
bych Erinyí službu nyní měl,
a ani jediný mi neušel!
Pak chtěl jsem nazpět k hrobu s prstenem,
však ačkoli jsem poznamenal si
mrtvými těly cestu, navečer
ni zjitra nalézti se nenechal —
a přes mou vůli prsten zůstal mým.

KANDAULES: To poklad jako žádný!

GYGES: Neřek jsem?

Královský prsten! Králi, vezmi jej!

KANDAULES: Až po boji!

GYGES: Jej od onoho dne
jsem nevzal už a nikdy nevezmu!
Což na dříví jsi tolik lakomý?
Mně lesa třeba není k hranici,
strom jeden dostačí, a rameni
věř tomu, že i ten ti ušetří!

KANDAULES: Dej! Zkusím jej!

GYGES: A já se přistrojím!
(*Oba odejdou.*)

KOMNATA KRÁLOVNINA

*Vystoupí RHODOPE se svými služebnicemi, mezi nimi LESBIA
a HERO.*

RHODOPE: Teď těšte se, mé dívky, dneska je
vám přáno to. Jak kárat musím to,
když i jen nasloucháte v jiné dny,
jak tvrdě Hero včera byla bych,
když na strom vlezla, vypeskovala,
jí k trestu kdyby větev s ní se hned,
ač lehka je, nebyla zlomila,
pro tolik zvědavosti slába přec —
HERO: Ó královno, to když jsi viděla,

viš také pak, strom ze všech nejhustší
že sadu našeho jsem zvolila.

RHODOPE: Že nejhustší? Můž být! Však určitě
ten, který při zdi rostl nejbliže.

HERO: Nejhustší ze všech byl! Mne pojala
až hrůza, opustit tak zlatý den
a v temnotě přec dále šplhati.

RHODOPE: Proč dělala jsi to?

HERO: Ne Olympu
že o pár stop jsem přiblížiti se
snad dychtila! To přenechala jsem
slavíku, který nad hlavou mi pěl.
Já chtěla — — Nesměj se mi! Kolébky
nemohu zapomnit a nahore
jsem pohoupati chtěla se.

RHODOPE: Jen to?

HERO: A vedle toho, však jen vedlejškem,
docela vedlejškem, též pátrati
jsem chtěla trochu, ráda věděla
bych dávno už, zda moře objímá,
jak temný Karna vždycky vypráví,
ten sad náš.

LESBIA: Moře!

HERO: Ty snad viš to líp?

LESBIA: Což zdes je někdy hučet slyšela
a moře-li je klidné jako ty?

RHODOPE: Dál nechci tázat se, neb vím, že už
to neuděláš. Měkce nepadla
tak posud žádná dívka jako ty,
ni tak se nelekla!

LESBIA: Ba, po údech
div veta nebylo!

HERO: Však nechtít jen,
a neupadla bych, neb silnější
byl kmen tu nablízku a vstoupit naň
jsem nechtěla, by slabá mláďata,
jež bezperá už křídla zvedala,
se nevyplašila!

LESBIA: Tak tomu je?
Přec ale vzletěla — tož naposled,
bys nespada, přec zachytilas se.

RHODOPE: Jak chcete, zlobte se, den dneska je,
v nějž otevírá vám se úzký dům,
vše tropte, divejte se dosyta.

HERO: A co ty?

RHODOPE: Na mne neohlížej se!
Co volno vám, jen nezakázáno
je mně, být vzorem vám dnes nemohu.

HERO: Tož znova nechceš vidět slavnosti?

RHODOPE: Bych nerušila tvoje veselí! —
Mrav u nás není takový, a mně
by bylo, bez hladu jak jísti bych,
pít měla bez žízně. Též zdá se mi,
naš způsob lepší že je vašeho,
neb bez děsu se nenavracíte
z těch slavností, jež tak vás lákaly,
a nejmilejší je mi, nejhlobběj
jež cítí jej a nejde po druhé.
To vám však k hanbě nebudiž, ó ne,
mě těší jen, že moje Lesbia,
jež u vás vzrostla, cítí jako já.

LESBIA: Dnes odpustíš mi přece — —

RHODOPE: Copak jen?
Co odpustit ti mám? Chceš také tam?
Tu chválu tak moc' vzít zpět! Zato ted
se stydí svého lidu dcerou být,
a bez důvodu. Neb co sama jsem?
Jdi, jdi a pověz mi, kdo zvítězil!

HERO: I mladý Gyges bude zápasit,
jenž má ten krásný hlas.

RHODOPE: Jakže, ty znáš
už jeho hlas?

HERO: To ano, nic však víc.
Dnes uvidíme ho, i ona, věř,
jde proto jen, že objeví se on!

LESBIA: Doposud zůstat mohu a tak lež
ti dokázat.

HERO: Však neuděláš to.

KANDAULES (*rychle vstoupí*):
Buď zdráva, Rhodope! — Však — víš, kdo jsem?
Král kolů, strážce herem hraničných,
jenž lokty sic, však meče neměří,
a vinen, dvanáct skutků Herakla
že dávno není překonáno už
dvaceti čtyřmi, a to většimi.
A nevěříš-li, ptej se Alkaia,
že neznáš ho? Já též až do dneška!
A víš, jak lidi dělám šťastnými?
Prý řeknu: Chlapče, pojď! Zde jádro je,
to zastrč do země a polívej
to místo vodou, čiň tak ze dne den,
a budiž ujištěn, až zšedivíš,
že třeshně pojíš za svou námahu,
zda sladké nebo hořké, užitíš pak!
A zárukou je Agron, důstojný
druh stejně důstojného Alkaia,
vším rovný mu, jen bílým vousem ne.

RHODOPE: Jsi rozveselen dnes!

KANDAULES: Jak nebyl bych?
Neb třeba Alkaios se proti mně
hned vzbouří, jakmile se odvážím
se před ním zjevit jako před tebou,
to jest na hlavě nový diadém:
mě Agron ochrání, a zavázat
se mám mu jenom v dík, ó užasneš,
jak mírně se mnou naloží, že skvost
už nezměním a nosit budu meč,
jež vytáhnout už sílu vyčerpá!

RHODOPE: Však odkud víš to jen?

KANDAULES: Ne od špeha,
míň ještě od zrádného přítele:
vím od nich samých to, z jich vlastních úst.

RHODOPE: Mé otázce se posmíváš.

KANDAULES: Ne, ne!

Já vážně mluvím teď! Stál při tom jsem,
jak nehty ve stůl zarývajíce
a ostrým zubem vlastní hryznouce
si ret, jak cizí maso bylo by,
si přísahali to, a přísaze
té jistě dostojí. Soud boží to
má v jakéms smyslu být, neb útočí
z nich jeden na mne, druhý brání zas,
a Diké, může-li, nechť rozhodne.

RHODOPE: Tys tedy naslouchal? To nevěřím.

Když někde jsem, kde nečekají mne,
hluk způsobím, by toho všimli si
a nemluvili to, co nemám znát.

A ty — — ne, ne, tak král si nevede!

KANDAULES: Ne, jistě ne! — Však neuhodneš to!

Zříš prsten ten? Jak asi ceníš jej?

RHODOPE: Vždyť nevím ni, od koho pochází.

KANDAULES: Od Gyga!

RHODOPE: Bude k neocenění
ti užitečný pak.

KANDAULES: Už je. Však proč,
to netušíš. Tož věz a žasni hned:
neviditelným činí každého,
kdo nosí jej.

RHODOPE: Jak, neviditelným?

KANDAULES: Já právě nyní jsem to vyzkoušel.
Ne, Hero, šplhat už! To ptáci jen
se v listí skrývají!

RHODOPE: Má Lesbie!

KANDAULES: Procházím dveřmi všemi, závora
ni klíč mne nezdrží.

RHODOPE: Jak strašné to!

KANDAULES: Pro každého, kdo zlý.

RHODOPE: Ne, mnohem víc,
kdo dobrý, pro toho. (*K Lesbii.*) Rci, poklidně
zda dýchat můžeš ještě, nesžehne

tě stud teď, kdy to víš? Hned zahod jej
v proud, pane, nejhlubší! Víc komu je
než lidská síla souzeno, ten hned
se polobohem narodí! Dej sem!
Říkají u nás, věci, které svět
roztříštit mohou, na zemi tu tam
že skryty jsou. Z dob pochodí, kdy bůh
a člověk spolu ještě chodili
a lásky zástavy si měnili.

Ten prsten z nich! Kdo ví, či na ruku
jej dala bohyně, či svazek on
kdys zpečetil! Což není hrozno ti
si přisvojiti její temný dar
a její pomstu na se přivolat?

Já trnu už, jak vidím jej! Dej sem!

KANDAULES: Za jedno jen! Když jako královna
se při hrách objevíš.

RHODOPE: Jak mohu jen!

Z odlehlých hranic tichou nevěstu
jsi přived si a věděl, jaká je.
Těž kdys tě blažilo, že otecké
jen oko před tvým na mně prodlelo
a nikdo už mne neuvidí pak.

KANDAULES: Už promiň! Myslím jen, že drahokam,
jenž ukryt je —

RHODOPE: — neláká lupiče!

KANDAULES: Už dosti! Na tvé *ne* jsem zvyklý už!
Ať čerstvý vítr všude pozvedá
závoje: ty svůj pevně držíš si.

(*Hudba.*)

Už průvod! Chyběti tu nesmí král.

RHODOPE: A spiklenci? Dnes věru líto mi,
že s tebou nesmím jít.

KANDAULES: Dík za to ti!

Však neboj se. Je postaráno už.

RHODOPE: Než jistě?

KANDAULES: Jistě. Ne, že bojím se,
však trestat musíš bych, a nerad to.

Je příliš krátký život, aby jen
i smrt si v něm moh člověk zasloužit,
a proto nerad k ní bych odsoudil! (*Odejde.*)

RHODOPE:

Teď jděte vy!

LESBIA:

Zůstanu, královno!

RHODOPE:

Ne! Tobě chůva nevěstila přec,
že muže tvář smrt pro tě znamená.
(*Lesbia, Hero a ostatní odejdou.*)
Snít žádná nezná zde. I nejlepší
je obětí, mně co jen radostí! (*Odejde.*)

VOLNÉ PROSTRANSTVÍ

Mnoho lidu. KRÁL na trůně. LESBIA, HERO atd. po straně na balkoně. Hry jsou právě skončeny. Všeobecný pohyb a třídění se do skupin. Zápasníci, bojovníci pěstmi, vozalajové atd. se pozvolna objevují, všichni ověnceni topolovými větvemi. Podává se víno, hudba zazní, slavnost počíná.

LID:

Zdar, Gyge, zdar!

KANDAULES

(*hledě do pozadí*): V házení diskem též?

A po třetí? To zazlít bych mu měl!

Tu na mé lidi pranic nezbude.

(*Sestoupí s trůnu a kráčí GYGOVI naproti, jež lid stále ještě jásavě zdraví a před ním ustupuje.*)

Jsi skromný, opravdu. Víc nebereš,
než co tu je.

GYGES:

Dnes, pane, bojuju
co Řek, ne Gyges.

KANDAULES:

Tím hůř pro nás je,
jestliže ty jsi nové pravidlo!
Tu třeba je, by vyhledaly se
pradávné kože dračí, vycpaly
ty, které od Herakla ještě prý
tlí kdesi v temných koutech chrámových,

měch hada toho, jenž měl na sto hlav,
a podobné, co můž vás poděsit.
Ty neposloucháš mne!

GYGES:

Ba přec.

KANDAULES:

Ba ne,

jsi roztržit a šilháš po dívkách,
tou stranou, zpozorovaly to, hled,
ta malá škádlí velkou! Ty se rdíš?
Fuj, styď se přec!

GYGES:

Mám žízeň, pane můj!

KANDAULES:

Že žízeň? To je jiné. Kdo jak ty
se bije, na doušek pak právo má,
a třebaš bez práva, já piju též.

(*Kyne sluhovi.*)

Sem s ním pojd!

(*Sluha přináší pohár vína.*)

KANDAULES

(*ulije několik kapek na zem*):

Kořen nejprv! Větev pak!

(*Pije a chce podat pohár Gygovi.*

Ten hledí však zase k balkonu.)

Ha! — Černé nebo hnědé? Otázka
to je!

GYGES:

Ó pane!

KANDAULES:

Víno chutnalo?

GYGES:

Já nepil.

KANDAULES:

To víš? Napomenouti
se tedy dej, že žízniv jsi, a pij!
Já za to ručím ti, že posečká,
až venku budeš mít, co mučí tě.

GYGES

(*pije*):

To chladí!

KANDAULES:

Žel, tvá hvězda zapadá!
(*Děvčata se vzdalují, ale ještě je je viděti.*)
Však byl už čas. Jen rozhlédni se přec!
Už točí se, jakoby kol thyrso,
jenž znenadání z půdy vystřeliv
než šíp rychleji stoupá k nebesům
a miliony hroznů odtud dští.

Je víno pro tvory jen křídlaté,
ne svět, v němž kulhají a plazí se!
Těm hlavu mate! Stařec tento zde
hned hotov byl by sednout na tygra
a svadlé spánky ověnciti si
jak Dionys, když táhnul ku Gangu!
Však právě tak mám rád to! — Krásná je?

GYGES:

Zda krásné, nevím, co se líbí mně.

KANDAULES:

Rci klidně ano. Zrak jak uhel je,
jenž doutná jen, však v slabém dechu už
hned jiskry vrhá, přitom barev hra,
že nevíš, hnědý-li či černý je,
a pak, jak tato věčná měnlivost
by každou kapkou krve proběhla,
ta střída studu, tiché žádosti,
že rdění její jak nic svůdné je.

GYGES:

Ty dokonals, co vítr započal:

on nazved závoj, tys jej odhrnul.

KANDAULES:

To neučinil jsem, bys před ní klek.
Ne, jiný před obraz tě kdybych ved,
ten, jakkoli je také libezný,
jak skvrnu ze zraku bys vytřel si,
jež zrcadlo ti zkalila!

GYGES:

Že tak?

KANDAULES:

Zajisté! Však stůj! Nechval pokladu,
ježž nelze ukázat! Smích sklidiš jen,
kdo věří v perly v ruce sevřené!

GYGES:

Já!

KANDAULES:

Pouhý stín, ježž vrhá Rhodope
ve svitu luny — Usmíváš se! Pij!

GYGES:

Já nesmál se.

KANDAULES:

Měls tedy! Kdože tak
se chlubit nemůže? Ty mluvil-li
bys ke mně tak, já řek bych: Ukaž ji —
a jinak mlč.

GYGES:

Já věřím ti.

KANDAULES:

Ej co!

ne uchu, zraku jenom věřit máš.

Ty věříš? Před tím blbým dítětem
jsi zahořel a teď — — Ha! Dosti, dost,
děl nechci před tebou se nadýmat,
jak jsem tak dlouho tlachem činil už:
ty spatříš ji!

GYGES:

Ji!

KANDAULES:

Ještě v tuto noc!

Mně svědka třeba, blázen marnivý
že nejsem, jenž se obelhává sám,
když ženu mní že libá nejkrasší,
a k tomu volím tě.

GYGES:

Ó nikdy ne!

Jen uvaž — Muži to už potupou,
však ženě, a to ženě, jako ta,
jež za dne i —

KANDAULES:

Vždyť nikdy nemůže
to zvědět! Na prsten což zapomněls?
A šťasten budu teprve, tvůj ret
až řekne mi, že jím jsem. Sebe taž
se sama jen, zda korunu bys chtěl,
ji kdybys pouze ve tmě nosit směl!
S ní tedy tak se vede mi! Je žen
královnou, než já ji mám, moře jak
má perly, bohatství mé netuší
z vás nikdo, jednou pak až po všem je,
mně na hrob přítel nemůž napsat to
a žebrák ležím mezi žebráky.
Už neodporuj mi a prsten vem!
(Podává jej Gygovi, ten jej však nevezme.)
Noc jde, hned komnatu ti ukážu,
a jak zříš, s ní že do ní vstupuju,
nás následuj!
(Uchopí Gyga za ruku a vleče jej s sebou.)
Od tebe žádám to!
A nejsi dlužen to své Lesbii?
Snad ona naposledy zvítězí!
(Oba odejdou.)

Jednání druhé

SÍŇ

Časné jitro. Vystoupí THOAS.

- THOAS: Chci, musím ještě jednou mluvit s ním,
co slyšeti mi bylo v tuto noc!
Bych naslouchal, jsem jistě nevyšel,
však obtížen se vracím, jak bych byl
sluch nejkrvavějšího tyрана
a sotva nazpět k pánu troufal si.
Vzbouření. Blízký přepad nepřátel,
ba nová volba krále! Možno to?!
Však ticho! Nejsou kroky to? Jen či?
Kdo vstává to se starci před jitem?
Aj, mladý Gyges! Kdybys věděl to,
co já vím, sehnut ty bys nekrácel. (*Ustoupí.*)
- GYGES (*vstoupí*): Už zas jsem zde! Co chci zde stále jen?
Však venku stání nemám. Vůně kás
ve vzduchu leží, dusná, omamná,
jak všecky květy by se rozpukly,
by lidi zdusily, jak země též,
by sebe samu vydychovala.
- THOAS (*vystoupí kupředu*):
Už čilý, Karno? Promiň, mýlil jsem
se, pane! Posud nejsi v posteli?
Spat jistě nedává ti ctižádost?
Ctižádost!
- GYGES:
THOAS: Tolik věnců získal přec
jsi zde —

- GYGES: — že vavřín přede mnou už bát
se nemusí! Chtěl jsem jen ukázat,
že může kosti mít i morek v nich
i ten, kdo netrhá strun citery,
jak tkne se jich. To každý nyní ví,
kdo o tom posud pochyboval snad,
a tak je dobře.
- THOAS: Nuž, proč nespíš pak?
GYGES: Aj, pročpak nepiješ?
THOAS: Či vstal jsi snad
už zase?
- GYGES: Spal-li jsem už: zajisté!
THOAS: To právě znal bych rád! Neb slyšel-li,
co já jsem slyšel — — Ne, ne, to snad ne!
(*Zvolna odchází.*)
- GYGES: Spí posud. Kdo by ji směl probudit!
To slavík smí, jenž ve snu napolo
teď sladkou svoji píseň začíná,
to smí — — On jde! Co o mně myslí si?
- KANDAULES (*vystoupí*): Bdí, přec však tváří se, jak spala by.
Ty, Gyge? Už? — Či ještě říci mám?
Však ne, mám slovo tvé!
- GYGES: Zde prsten jest!
KANDAULES: To víc mi říká, než tvůj v noci vzdech
mi pověděl už.
- GYGES: Promiň, pane, jej!
KANDAULES: Co mluvíš to? Vždyť byl mým triumfem.
GYGES: Což sám jsi slyšel jej?
KANDAULES: Ó nikoli!
Vždyť vztýčila se, křičela — Což vše
to ušlo ti? Pak ptáti nemusím
se tebe teprv, zda jsem vítězem!
- GYGES: Mně neušlo to!
KANDAULES: Ještě zapírej,
že zmaten nebyl jsi! Mám pádnější
důkazy ještě, prsten dokonce
jsi otočil a nevíš o tom nic.
- GYGES: A nevím o tom!

KANDAULES: Hlas jak zaslechla,
hned křičela: „Vstaň, vstaň, je ukryt kdos
tam v koutě, zavraždit chce tebe buď,
neb mne! Kde meč tvůj?“ Ulekaně jsem
jak ona tvářil se a poslechnul,
a náhle stál jsi, ostře ozářen
nejprudším svitem lampy, přede mnou.
To stačí ti? Teď zmlkáš přede mnou?

GYGES:

Být patrným jsem chtěl!

KANDAULES:

Tak mluvíš teď,
bys moje umenšil mi vítězství!
Byl bych tě zabít musil, kdybych byl
nevstoupil mezi tě a její hled,
dřív nežli zasáh tě.

GYGES:

To věděl jsem,
a k tomu že jsem přinutit tě chtěl,
jsem prsten chvatným smykem otočil.

KANDAULES:

Jak, Gyge?

GYGES:

Ano! — Rouhavou se mi
zjevila odvaha!

KANDAULES:

Vždyť dovolil
jsem to.

GYGES:

Mně bylo však v ten dusný mžik,
jak byl bys práva neměl činit tak,
a sebe, tebe též jsem ztrestat chtěl,
neb vím, že rád bys byl mne nezabil!

KANDAULES:

Zlosyne!

GYGES:

Hrozno v duši mi i teď,
jak byl bych zločinu se dopustil,
sic pro nějž jméno schází jazyku,
však cit, ne svědomí. Ba umrčí
a mrzký prsten ten, jež jsi mi zas
byl navlékl, že k nohám v hněvu jsem
ti nehodil, namísto k rychlému
bych útěku ho znova použil, —
jen před ní z ostychu se nestalo.
Jí chtěl jsem hrůzy ušetřiti, jí

zastření věčné její bytosti,
ne tobě — odpusť, třeštil jsem — však čin!

KANDAULES: Tys blázen!

GYGES:

Blázen! Hnalo mne to ven,
jak musil by se, kdybych déle dlel,
v ní nový, čistší smysl probudit,
jak v Artemidě, po níž Aktaeon
kdys pás, a zradit jí, co stalo se.
Tak po vraždě ni prchat nebudu.

KANDAULES:

To vražda nebyla!

GYGES:

Kdo ví! Svou tvář
odvrací bozi od poskvrněných!
Jak kdyby těžce uražena teď
se zlatá Afrodité odvrátit
musila od nejdražší dcery své,
neb cizí pohled byl ji poskvrnil!
Nerada čini to a váhá, smír
že brzy následuje, doufajíc.
Dál směj se, bohyně! Jej přinesu!

KANDAULES:

To mluvil Řek.

GYGES:

Ó pane, povol mi
poslední prosbu!

KANDAULES:

Chceš-li, tisíce,
jen poslední ne! Na tu časně je!

GYGES:

Za oběť vezmi mne! Já daruju
ti mladý život! Neodmítej jej!
Je ještě mnoho krásných roků mých,
a každý bude tobě připočten,
když s oltáře je přijmeš Zevova!
Mne následuj, bych jednou uchopil
se rukou tebe, druhou probod se,
jak žádá už to svatý obyčej:
jásavě, s úsměvem má se to stát.

KANDAULES:

Už lito mi, co podnik jsem. Zde běs,
tam podezíravost.

GYGES:

Proč váháš jen?
Jak často taká oběť jinoší
knížeti přinesena byla už,

když smrti stín ho jenom zasáhnul,
jak často pouhému jen zuřivci!
Proč jednou též ne duši blažené,
proč tobě ne, bys obšťastňovati
moh dlouho, i sám šťastným citit se!
Mně tím nic nevezmeš! Co mám, rci jen,
a čeho dosáhnu? Však sobě moc
tím získáš, závistivi bozi jsou,
a Parka žárlivá snad přestřihne
ti příliš rychle žití zlatou nit,
co zatím lstivě moji přede dál.
Ji předstihni, dej rozkoši ten čas,
jejž muce určila! Hned učiň to!

KANDAULES: Ni slova o tom už! Čím jsi mi, víš!

A kdybych tu hned jako stařec stál
se seschlým rtem a mdlými žilami,
žár nový od tebe bych nepřijal!

GYGES: Však ani teď nic v sázku nedal bys,
neb svoji krev s tvou kdybych smísit moh:
jak horka je, přec zůstala by tak,
jak je!

KANDAULES: V tu chvíli ještě zmaten jsi,
a co tu mluvíš, děláš, — nevíš sám.

GYGES: Už odpusť, pane!

KANDAULES: Nelaju ti přec!

To opilost, jak z páry révové,
dech jitra studený ji odvane.

(Odcházeje.)

GYGES: Tak doufám alespoň a uvidím! *(Odejde.)*
Proč prsten vrátil jsem! Měl zmizet jsem
a viditelným nikdy nestat se,
pak věčně byl bych mohl u ní být,
pak zřel bych ji, jak bozi jen ji zří!
Neb pro sebe si vždy cos vyhradí,
čar krásy, neznámý jí samotné,
to blýskání v nejhlubší samotě,
poslední kouzlo zcela tajemné,
to patří jim, a patřilo by mně!

Jich pomstě ovšem neunikl bych,
když potají bych mlsal z kalicha,
jenž jim jen prýští se a temení.
Ve vzduchu náhle by to zaznělo
a Helios, plamenným kývnutím
hněvivé Afrodity podnícen,
by vyslal ze všech šípů bezpečných,
jež v toulci má, ten nejbezpečnější.
Pak klesl bych, však neškodilo by,
neb prsten ve chropotu otočil
bych ještě teď, a jejích u nohou
své oko pozvedaje k jejímu
a duši jí, jak má by mizela,
z pohledů jejích ssaje žíznivě,
bych vydech zbytek dechu poslední!
(THOAS přichází se zastřenou LESBÍ.)

THOAS: Král dává milci svému Gygovi
tu otrokyni, jež se líbí mu!

GYGES: Král ze mne smích si tropí, toho však
jsem nezasloužil, aniž strpím to!

THOAS: Dar bohatý je sic a vybraný,
však nepochybuj, vážně myslí to.

GYGES: Mlč přece, nejtupější z tupců všech,
králova vážnost, posměch nejhorší!

THOAS: Děvečko, sama ústa otevři
a řekni mu to, mým když nevěří.

GYGES: Ni slova!

THOAS: Zhrdáš darem královým?

GYGES: Už ano!

THOAS: Gyge! Však, co děláš, víš!

GYGES: Král ubil mne a v ruku mrtvole
teď vtisknouti chce klenot pro život.

THOAS: Já nerozumím ti a ohlásím,
co slyšel jsem. — Vrať se mnou tedy se!

LESBIA: Mne po druhé už neuzříš. Že jsem
mluvila, promiň, jistě v uších tvých
to drsně zní!

GYGES: Ne, dítě milostné!

Jen za platan se postav tam a mluv
jak nyní. Horký jinoch zvolá pak:
To první slavík, jenž jen nezpívá.
Ty nejsi jinochem!

LESBIA:

GYGES:

Já méně jsem!

To vidíš přec. Sic zdálo se mi už,
že v boji nejsem poslední, že to
a ono už jsem vykonal, že mne
beztrestně nerve nikdo za uši,
ba že jsem volán v nebezpečí i,
když doma nikdo lepší po ruce.
Však sny to chlapecké jen! Metlu sem,
kluk na noc mnoho vína pil!

LESBIA:

Mně prut

dřív vavřínový dej, pak zmrskám tě
a potom věnec pro tě uviju!

GYGES:

Tož se mnou snilas? Pravdou pak to snad?
A přece posměch!

LESBIA:

Posměch? Kde je tu?

GYGES:

Což ty zde nestojíš?

LESBIA:

To bolí.

GYGES:

Ne,

ne tak, ne tak!

LESBIA:

Mnohého usmrtils,

zda někoho jsi také vzkřísil už?

GYGES:

Jsi velmi krásná! Jistě! Lilií
a růží směs, jež pestře v záhonu
se prostupují a jež mámivou
hrou vítr kolíbá tak škádlivě,
že rozeznati není možno jich!
Teď červenás, teď bledá! A ni tak!
Jsi jimi současně!

LESBIA:

Co o mně víš?

To sníš! Vypadám jinak docela!
Zhroz tedy se! (*Chce sejmouli závoj.*)

GYGES:

Ne! (*Zadrž ji.*)

LESBIA:

Ke královně zpět!

Mne ráda nepropouštěla a zas
mne přijme ochotně.

GYGES:

Pak řekni jí,

že Gyges na tě ani nepohléd.

LESBIA:

Ó hanba!

GYGES:

Ne! Vždyť víš, jak včera jsem
(a dřív jsem tebe nikdy nespátlil)
po tobě pátral!

LESBIA:

Pak cos hloupého
jsem jistě tropila! Jak stydím se,
že teprv teď to vím! Však ostatní,
jež škádlily mne, na tom vinny jsou!
Já viděl pouze, co mne vábilo!
Ó jistě, neb co vábí, milujem
zastřené. Starče, pojd!

GYGES:

LESBIA:

GYGES:

Proč pospicháš?
Já tvůj jsem pán, však nelekej se mne,
jedinou službu žádám od tebe,
pak můžeš zase jít.

LESBIA

(*k Thoasovi*): Jdi tedy sám!

GYGES:

Stůj, stůj! — Však přec ne! — Králi buď můj dik!
Dar jeho přijímám, a jak jej ctím,
mu ukážu!

THOAS:

Je dobře! (*Odejde.*)

LESBIA:

Služba má?

GYGES:

Tak dlouho pobuď zde, až úsměv se
ti navrátí!

LESBIA:

To brzy nebude!

GYGES:

A mezitím tak trochu povídej!
Jsi u královny přec, jí jistě plod
jen chutná, ty když jsi jej utrhla:
mluv o ní!

LESBIA:

O ní!

GYGES:

Jen tak řek jsem to! —
Nu, třebaš o jiném. Tak o sadu,
v němž prochází se, neb o květech,
jež trhá nejraděj. Též o sobě!
Rád slyším to! V čem jste si podobny?

Snad růstem? Ne. Miň ještě postavou!
Však zato máš jak ona černý vlas,
jen hustý tolik ne — jí kol tváře
se plazí, kol večernice jak noc! —
Co ještě jako ona máš?
(*učini bezděčný pohyb*).

LESBIA
GYGES:

Ne, stůj! —
Jediná v chůzi je! Ty kráčíš-li,
je viděti, že tam neb onam chceš,
že datle nebo pramen láká tě,
však hýbe-li se ona, k nebesům
hned patříme, zda rychle Helios
tam zlatý sluncový vůz nespouští,
by do něho ji zved a dálkou s ní
se věky věkův bral.

LESBIA:
GYGES:

Je krásná, vím!
Ty klopiš zrak? Aj, zvedni, děvečko,
jej hned, neb mně se zdá, že jiskrami
jak její srší ti!

LESBIA
GYGES:
LESBIA:
GYGES:

(*směje se křečovitě*): Snad v chvíli té.
Což moje slovo poranilo tě?
Já tuším smála se, i mohu jít!
Ne bez daru! Však, dítě milostné,
na Gyga s láskou ještě vzpomeneš!
Je drsný sic, hned ránu zasadí,
dřív než se naděje, zvlášť jazykem,
však nezhojenu žádnou nenechal.

KANDAULES
GYGES:

(*vystoupí*): Nuž?
Pane, v pravou chvíli přicházíš!

KANDAULES:
GYGES:

Pak šťastné dva bych nalézt musil zde!
Ne posud, ale hned! (*K Lesbii.*) Dej ruku mi!
Jak útlá je, jak tvrda moje však,
jak od meče a kopí mozolná!
To špatně hodilo by k sobě se!
Tvá růže list už cítí bolestně,
má otupí i nejostřejší trn!
Jak vkována by byla v mou, se chví.
Nic neboj se! Já neuchopím tě,

že držeti tě chci! Král dobře ví,
že nejen slovu jeho rozumím,
že však i jeho kyn už chápat znám.
Zřel s bolestí, že o tě příroda
tak dbala, nic však zlobná Štěstěna,
chce, Štěstěnu bych u tě zastoupil:
tak tedy (*pustí ji*) volnou prohlašuji tě!

LESBIA:

Prý volnost statek velmi cenný je,
jí neznám, mne jak dítě unesli,
než za dar vzácný třeba děkovat,
tož děkuju ti za svou svobodu!

GYGES:

Jsi, pane, spokojen?

KANDAULES:

Jsem užaslý!

GYGES:

Že nevíš pak, kde pláče po tobě
tvá máť, ni dům kde stojí otecký,
v můj vejdi, pokud nenalezneš ho,
jej dávám ti a vezmu jen svůj meč!
(*odejde*).

LESBIA

KANDAULES:

Co činiš, Gyge?

GYGES:

Pane, díky ti,
že dílo to mnou provéstí jsi chtěl:
tvým přece zůstává!

KANDAULES:

Chceš, zdá se mi,
zřít vnuka Heraklova jednou přec,
dej pozor, příliš tvrdě nespí on!
Což urazil jsem tě dnes?

GYGES:

KANDAULES:

Odpusť, ne!
Než ihned jdi a z pokladu si vem
dvojnásob toho, co jsi daroval,
tvůj čin mne mrzel, bolí doposud!
Že poslechnout nemohu, odpusť mi!
Vše se mi náhle stalo břemenem,
a že jsi ku zlatu a kamení
teď ještě otrokyni přidružil,
bělostné šíje její užil jsem
a klenoty jsem na ni zavěsil.

GYGES:

Víc potřebovat nemohu než meč,
však milostivým chceš-li ke mně být,

mně daruj hlavy svojich nepřátel,
až do poslední shromáždím ti je.

KANDAULES: Jsi jiný, Gyge, nežli býval jsi.

GYGES: Jsem pane.

KANDAULES: Miluješ.

GYGES: Tu divenku
jsem mohl rozsekat: jak miluju?

KANDAULES: Miluješ Rhodopu.

GYGES: Jen sloužit dál
ti, pane, nemohu.

KANDAULES: Jdi, musíš-li.
Je líto mi, však bránit nemohu!
A ode mne že přijat nechceš nic,
též od tebe nic nesmím podržet:
zde prsten tvůj!

GYGES: Svůj meč mi za něj dej!

KANDAULES: Dík tobě buď, že jsi tak šlechetný! (*Chce odejít.*)

GYGES: Cos ještě. (*Vyjme ze záhradní kámen.*)
Vezmi.

KANDAULES: Co to?

GYGES: Však jej znáš!

KANDAULES: Rhodopin diamant!

GYGES: Jej vzal jsem jen,
že na hrdle jí — Odpusť mi to už,
je odpykáno!

KANDAULES: Erinye, jste
to vy? Pravda, váš spánek nejlehčí!

GYGES: Ty na mne nevražíš?

KANDAULES: Ne, ne, buď zdrav!
Však nikdy vidět už se nesmíme. (*Odejde.*)

GYGES: Jak? Nikdy? Odejdu hned. Kam jen však?
Co chtěl jsem, dřív než s tímto Lydánem
jsem sešel se? Což zapomněl jsem to?
Ne, dolů k Nilu mne to pudilo,
kde žlutý lid s úzkýma očima
svým králům mrtvým staví věčný byt.
Nuž, cestou svojí půjdu, vystřídat
tam dole kteréhos, jenž unaven! (*Odejde.*)

RHODOPINA KOMNATA

HERO a jiné služebnice jsou zaměstnány pořádním.

RHODOPE (*vstoupí*): Proč nejsou zastřena ta zrcadla?
HERO: Zrcadla, královno?
RHODOPE: A dvěře ty,
kdo je tak rozevřel?
HERO: Zříš ráda přec
ven do rána, jež rozjasňuje se,
a ráda dýcháš jeho čerstvý dech!
RHODOPE: Kdo říká ti to? Dosti! Zavři je
a obrať zrcadla!
HERO (*zavře dvěře a obrátí zrcadla*).
RHODOPE: Už stalo se!
Přemluvit nadarmo já snažím se,
že jsem se mýlila! Vrať, noci, se
a v nejhustší svých závojů mne skryj,
jak žádná žena poskvrněna jsem!
HERO: Však touto růží nepohrdneš snad,
již jsem ti před východem utrhla!
RHODOPE: Hned s ní pryč! Rychle u mne uvadá!
HERO (*vzdalujíc se se svými průvodkyněmi*):
Já sluju Hero, a ne Lesbia!
RHODOPE: Vy věční bozi, smělo se to stát!
Již čistou rukou dětskou přinesla
jsem vám tak mnohou oběť pobožně!
Vám padla první kadeř hlavy mé,
dřív než jsem tušila, vše žehnutí,

jež daří člověka, že u vás je!
 Ni panna služby nepromeškala,
 a zřídka s kouřem její oběti
 též přání k sidlům vašim stoupalo:
 vždyť každé, které zvednout chtělo se,
 až pod vědomí v studu stlačiti
 se snažila, neb u vás o přízeň,
 ne o dary však ucházela se,
 děkovat chtěla, nic však vyprosit!
 Též žena tváří ve snu zjevenou,
 jak dceru Tyndarovny zděsila,
 se teprv napomínat nedala,
 by svatou vyplnila povinnost:
 šla dobrovolně oltář ozdobit!
 A přec — Proč obětuje člověk vám
 svých statků všechněch částku nejlepší,
 když nechcete ho ani ochránit,
 kde sám se ochránit už nemůže!
 Lva meč zadržet stačí od muže,
 když hladem nebo zběsilostí štván
 se na něj vrhne v horké poledne:
 kdo srdnat, k Zevu o blesk nevolá!
 Však had by zbaběle se nepřikrad,
 když bojem zemdlen dříme poklidně,
 je vaše starost, neb vám patří noc!
 A já — a já! Což kletba na mně lpí
 hned od začátku, která ve Stygu
 moc vaši spoutává, že podlost tu,
 již nikdo proti otrokyni mé
 ni zkusit nikdy neodvážil se,
 jste na mně dokonati nechali,
 jak byl by nejzbožnější čin?

HERO

RHODOPE:

(vstoupí):

Král!

Už? —

Pak smrt jde s ním! Nuž, ta mne zahalí
 v noc nocí, jejímž stínem zemská jen.
 Proč chvěju se? Tu přála jsem si přec!

KANDAULES: Odpouštíš?

RHODOPE: Vim, že jinak nemůžeš,
 je stejná hodina. Proč tážeš se?
 KANDAULES: Já nerozumím ti.
 RHODOPE: Buď upřímný,
 jsem, králi, hotova.
 KANDAULES: Však k čemu jen?
 RHODOPE: Znáš tvoji povinnost, a díky ti,
 že rychle ji chceš splnit. Stala by
 se moji hnedky, kdybys váhat chtěl.
 Tys pátral, odhalil a soudil hned,
 zřím na tobě to, nyní na mně rád!
 KANDAULES: Kde bloudíš myslí?
 RHODOPE: Nezjevuješ zde
 se jako mstitel?
 KANDAULES: Při bozích všech, ne!
 RHODOPE: Tož žije každý dnes, kdo včera žil?
 KANDAULES: Proč ne?
 RHODOPE: Snad mnohý páchal zločiny!
 KANDAULES: O nikom nevím!
 RHODOPE: Co tě vede sem?
 KANDAULES: Což po včerejší noci přijíti
 snad práva nemám? Bylas jako vždy?
 Což neodepřelas mi jediný
 ten polibek, o který prosil jsem,
 jak seděla bys, v ruce lilii,
 jak kdysi, ještě pod platanem tím?
 RHODOPE: Děkovat za to budeš ještě mi.
 KANDAULES: Však neboj se! Mne hnalo k tobě to
 sic jako v jitro po svatbě, však jen
 mi kyň, a odejdu, jak přišel jsem!
 Ba rychlej odtud budu pospíchat,
 než kdybych, abych pil, se k pramenu
 byl přiblížil a zřel, že z něho teď
 najadka cudná plaše vystoupá.
 RHODOPE: Stůj!
 KANDAULES: Ne! Ba ani co bych vydychnul,
 když úzko ti! A úzko tobě je,
 to cítím sám. Je jistě hodina,

kdy vnitřně vždycky obzíráš se,
jak líbezně to zoveš. Znesvětit
ji nechci. Afrodita kdyby i,
milostně usmívajíc se, že jdu
tak časně za tebou, svůj zlatý pás,
jejž nedaruje nikdy, zapůjčí
jen stěží, pro tebe mi hodila:

RHODOPE: přec jindy přišel bych a dal ti jej!
Mlč! Sladce příliš zní to, úzko mně
je při tom, neb má chůva říkala:
když muž se něžně příliš bližívá
k své ženě, tajně že jí ublížil.

KANDAULES: I zde to pravda! Ublížil jsem ti!
Vím, jaká jsi, a vím též, jinou být
že nemůžeš; tvůj otec panuje,
kde řecký tvar se mísí s indickým,
tvůj závoj vlastní část je tvého já.
A přece stále na něm škubu, rvu,
a včera byl bych strhnul ti jej rád!
Nuž, toho lituju, to přísahám —
to sem mne hnalo — víc se nestane!
RHODOPE (*směje se*).

KANDAULES: Neb nikdy netoužil jsem tak jak dnes,
ne bolest jen, jež v morek vryje se
a zjizví jej, oddálit od tebe,
ne stín už nejmenší, jenž duši ti
by mohl zakalit, hned zaplašit,
a byť bych vrhal sám stín takový!
Chci střežit tě, jak věrné víčko tvé
tvůj střeží zrak: ne zrnku písku jen
se zavírá, též slunce paprsku,
když horký přílišně a náhlý je.
RHODOPE: Je pozdě!

KANDAULES: Proč je pozdě, ženo má?

RHODOPE: Já — — Neřeknu mu to přec, nemohu,
ať uhodne to, a až uhodne,
pak beze slova před ním pokleknu
a na meč jeho, hruď svou ukážu!

KANDAULES: Sen nějaký tě poděsil?

RHODOPE: Ó ne,
nezbylo pro mne ho, já výstrahy
jsem hodna nebyla! Vždyť stín svůj má
i kámen, který hřmotně dopadá,
by si ho člověk všimnul, prudký meč
má blesk svůj, ale mne co postihlo —
mluv, Kandaule, chceš tázat se, jak zřím,
tož taž se konečně!

KANDAULES: Já? Ano, přec!
Nejraděj ruky tvé!

RHODOPE: Jí netkni se,
tu skvrnu žádná voda nesmyje.

KANDAULES: Ó Gyge! — Ruku odpíráš-li mně,
i líce tvoje dosti říká mi,
žžeš v horečce! Však lékař nejlepší
je před dveřmi. Proč jsou jen zavřeny,
co jitro, které Hóry dařily,
jak žebrák zatím venku vyčkává.
Je rychle rozevřít, a zdráva jsi! (*Chce otevřít.*)

RHODOPE: Stůj! Raděj hrobku mrtvých otevři!
Ne temněji se čistý slunce bůh
odvrátí od popelnic rozbitých
než od ženy, již svojí nazývals!

KANDAULES: Ó neblahá!

RHODOPE: Mluv! Byl kdos v ložnici — —
Nuž odpověz!

KANDAULES: Snad vrah? Ne, nikterak!
Taž sebe se, byl bych ho nezabil?

RHODOPE: Jen viděl-lis ho?!

KANDAULES: Moh jsem nevidět?
Vždyť lampa právě byla rozžata
a jasně hořela.

RHODOPE: Tak zdá se snad! —
A přece různý hluk jsem postřehla,
jenž nepocházel ani od tebe,
ni ode mne.

KANDAULES: Noc zvuky bohata

i hluky divnými, a nespí-li
kdo, mnoho uslyší.

RHODOPE: Cos chrastilo.

KANDAULES: Brouk ve zdi.

RHODOPE: Znělo to, jak zavadil
by o cos meč.

KANDAULES: Nu budiž! Kde je tón,
jejž příroda v podivném rozmaru
co hlas ve zvíře jakés laškovné
též nevložila? Ve dví roztrhni
svůj šat a zapamatuj sobě zvuk,
hmyz přinesu, jenž svistí právě tak.

RHODOPE: Též vzdech jsem slyšela.

KANDAULES: A vzdychají
snad vrazi?

RHODOPE: Ne, ne! Právě v tom je to!

KANDAULES: To chladný noční vítr byl, chtěl snad
ti kolem úst a obličej hrát
a vzdychal, na zdi když jen narážel.
Aj, vždyť jsou stromy, jež jak kámen ten,
jenž pije světlo dne a v temnotě
jej vrací, polykají zvuk i hlas,
ty v noci pějí pak a sténají.

RHODOPE: Tak pojmáš to tedy? Ještě víc!
Mně chybí šperk.

KANDAULES: Snad drahokam? Snad zde
ten diamant?

RHODOPE: Ty jej máš? Ty?

KANDAULES: Nuž kdo?
Vždyť zříš!

RHODOPE: Dík, věčný dík vám, bozi, buď,
a pochybu už srdci odpusťte,
jež bez viny se mnělo šlapaným!

KANDAULES: Jste blízcí nám, jak světlo je a vzduch!

RHODOPE: Teď dolů, Erinye! — Zde jej máš!

RHODOPE: S ním do pokladny v chrámě! Bohatou
jsem oběť milostivým dlužna teď,
jí předem, která všechno spojuje!

Nechť z košů zlatých její holubi
nejměkčí zrní zobou od dneška
a žízeň hasí z mramorových mis!
A Kandaule, ty — — —

KANDAULES: Jinoch políbí,
když myslí na děvče, svou ruku hned,
již stiskla mu, když loučila se s ním,
muž potřebuje víc.

RHODOPE: Ó šťastný dne!
Je drahá tak ti choť tvá? Odprosit
tě za bezpráví tiché musím pak.
Já bála se, že ke mně poutá tě
spíš nežli láska pýcha majetku
a náklonnost tvá jiných závisti
že třeba má, by zcela nezhasla!
Teď toho už se nebojím.

KANDAULES: A bát
se nemáš nikdy už! Co trávil
ti srdce, dobře vím přec. Gygem že
jsi zkrácena, ty domnívalas se!
A jisto je, že strávil mnohý den
jsem s ním a lovcem byl bych bezmála
se stal, jen proto, že je jím též on.
Sic v práva tvá to nezasáhlo,
neb to, co muže s mužem spojuje,
pro ženu nemá smyslu, málo tak
je toho u ní jemu potřebí,
jak k boji odvahy, když líbá ji.
Však třebas pošetilou musím zvát
tvou bázeň, nechci šetřit prostředku
přec žádného, bych rychle zhojil tě,
slyš tedy: Gyges, milostník můj, jde!

RHODOPE: Tak?

KANDAULES: Ještě dnes!

RHODOPE: To nemožno!

KANDAULES: Což teď
ti snad to není vhod? Vždyť přálas si
to vždy!

RHODOPE: Ó, na to že jsem zapomnět
teď mohla v radosti!

KANDAULES: Nač?

RHODOPE: Ruku tvou! —
Ten byl to, stál mi náhle před zrakem,
jak byl by jeho obrys ohnivý
zbyl ve vzduchu! Jak strašně stvrzuje
se to. — Dej ruku sem! — On prsten má!

KANDAULES: Ten můj je!

RHODOPE: Řekni, neodložil jsi
ho od chvíle té snad, kdy nosíš jej?
A neztratil neb nepohřešils jej?

KANDAULES: Proč stíny, nešťastnice, mučíš se!

RHODOPE: On vyhýbá se mi? Proč propouštíš
teď Gyga? Náhle tak jak zlosyna?
Proč jen?

KANDAULES: To neřek jsem. Jde z vůle své.

RHODOPE: Jde z vůle své? Co odtud puď jej?

KANDAULES: To nevím, na to jsem se netázal.

RHODOPE: Ty nevíš to? Chci povědět ti to:
on zhřešil na tobě, jak nikdo ne,
a trestat musíš, jak jsi netrestal!

KANDAULES: Co děláš, Rhodope! On jistě je
z šlechetných nejšlechetnější.

RHODOPE: Když tak,
proč klidně pak ho necháš odejít?

KANDAULES: To proto, nejlepší i, bezděky,
že místo zdaru kletbu šířit můž.

RHODOPE: Je tomu zde tak snad, sám cítil to?

KANDAULES: A kdyby ne — Je hrdý jeho duch,
ten po věcech se snaží velikých
a na ně odvážit se smí.

RHODOPE: Tak mníš?

KANDAULES: Trůn žádný vysoký mu není dost.
A jde-li, a mně skrývá příčinu,
dej pozor, s korunou se navrátí
a řekne pak: Ta odtud hnala mne!

RHODOPE: Tak?

KANDAULES: Drahá ženo, zděsila tě noc,
ten strach —

RHODOPE: Snad!

KANDAULES: Všelicos jsi slyšela —

RHODOPE: — co slyšet nebylo! Už věřím to,
neb — vzpomínám si — klamně viděla
jsem též! Ty prsten neodložil jsi,
ty neztratil jsi ho, ni pohřešil,
a mně přec zdálo se — a pátrala
jsem pozorně, a ráno bylo to,
a všechno ostatní jsem viděla —,
že schází tobě na ruce. Tak smysl
tu svědčí proti smyslu, slepý zrak
sluch hluchý zaručuje. Odpusť už,
že mučila jsem tě a samoty
mi trochu přej, bych síly nabrala.
(*chce mluvit*).

KANDAULES: Nu ano! Ano! Promiň mi a jdi!

RHODOPE: (*odejde*).

KANDAULES: Je jasné: Gyges, nikdo jiný to!

RHODOPE: On prsten měl — to ještě jasnější!
Kandaules tuší to — to ze všeho
je nejjasnější! Místo ohromnost
tu aby ohromně však na něm mstil,
jej nechá uprchnout. Tak hádanka
je rozluštěna jinou hádankou,
jež o rozum mne může připravit,
mně temnou zůstane-li. Manžel zří
svou ženu znectěnu — jak? Znectěnu?
Rci usmrcenu. — Usmrcenu jen? —
Víc: souzenu se samu usmrtit,
krev hříšníka-li nepoteče v smír!
Muž králem je, meč Díké nosí on
a netřeba mu od Erinydy
se dýku dlužiti, má povinnost
tu hrůzu ztrestati, a láska-li
ho ke mstě nežene, přec bohům on
tu oběť musí přinést, když mně

ji odřekne. A muž ten, král, ni meč,
ni dýku netasí a zločinci
dá uprchnout! Však to se nezdaří!
Neb mně též sluhů věrných nechybí.
Ne otrokyní, dcerou královskou
jsem vešla v tento dům, a průvod můj
byl královský. Lid svolám oddaný,
by uprchlíku cestu zastoupli,
pak Kandalovi dím: Zde jsem, a tam
je milec tvůj, vol, pro mne dýka ta,
když meč tvůj není tedy pro něho!
(*vstoupí*): Odpouštíš, královno?

LESBIA

RHODOPE:

Co, dítě mé?

Že ke mně vracíš se? Ty odpusť už,
že od sebe jsem mohla pustit tě,
mně bylo — nevím, co jsem činila.
Mně král však tuším řek, že ráda jdeš,
a já, ach, musila jsem tolik mu
už v oné noci odepřít, že k *ne*
mi novému scházela odvaha.
Tož nejsem volna už? A smím se zas
k tvým služebnicím počítat?

LESBIA:

RHODOPE:

Ó ne!

Pojď na hrud moji jako sestra má.
Co stalo se? Jak nikdy pohnutas.
Děs úžasný, jenž jména nemá ni!
Neb dřív než pojmenovat mohu to,
už je to změněno, a strašnější
je pak, než bylo dřív. Ba zdá se mně,
ty plode tmy, jenž na mne šklebíš se,
že první tvář tvou líbat mohla bych,
když teď mně druhá svítat začíná.
Co pro tě mohu učinit? — Je přec
to hloupá otázka! —

LESBIA:

RHODOPE:

Ty nemůžeš

přec vraždit, a kdo vraždit nemůže,
ten nemůž prospět mi.

LESBIA:

Ó vládkyně!

RHODOPE: Tak tomu. Na mne civíš, pochopit
to ani nemůžeš, že slovo to
z mých vyšlo úst. A přece, Lesbie,
jsem já to! Ano, Rhodope je to,
jež vás tak často zadržovala,
by v úrad smrti nezasáhly jste,
i když jen o pavouka běželo!
To pamatuju, ale bylo to,
když v čerstvé rose jsem se koupala
a v slunce paprsku se sušila:
teď volám po krvi, teď ze mne už
jen zbývá, kolik bohům potřebí,
by pomstili, co kdysi byla jsem!
LESBIA: Tvůj muž nic neví? Lydské královně
přec mstitel scházet nemůže.

LESBIA:

RHODOPE:

Tak zdá

se alespoň! A přec — Nuž, hned to zvím!
Jdi, Lesbie, a Karnu zavolej!

LESBIA:

RHODOPE:

Že vyřídít mám cos mu, míníš snad.

LESBIA:

RHODOPE:

To minulo!

Však závoj svůj přec chceš!

LESBIA:

RHODOPE:

Ne, ne!

Mně hrozno! Je to poprvé! (*Odejde.*)

Přítele obětovat nemůže,
tož ženy ušetří. Neb nesnes by
to jinak.

(LESBIA *vstoupí* s KARNOU.)

RHODOPE:

Karno, víš, co přísahals,
když pán tvůj a můj otec královský
ti dceru v zlaté bráně předával.
Ač vysoko jsem byla na slonu,
ač v závoji jsem byla vhalena,
přec vše, co dělo se, jsem postřehla,
ni slova nezapomněla, jež děls.
KARNA: Já též ne, dokázat ti doufám to!
RHODOPE: Tož Gyga vyhledej a zvěstuj mu,
že viděti ho chcei.

KARNA:

Ty!

Pospěš si,
by neunik a pronásleduj jej,
když uprchnul, a nazpět přiveď ho,
než bude noc, stát musí přede mnou.
Jej dodám, živého či mrtvého. (*Odejde.*)
Co slyším? Gyges je to?

KARNA:

LESBIA:

RHODOPE:

LESBIA:

RHODOPE:

Gyges to!
On urazil tě?
Na nejsvětějším
on zhřešil, na mne kletbu nejtěžší
on uvrh, tu, již všichni bohové
jen proti vůli svojí metají,
neb lidi bez hříchu jen zasáhá.
On to, jenž smrtit učí mne!

LESBIA:

To přísahám ti hned!

RHODOPE:

LESBIA:

Jak můžeš jen?
Těž já jsem, královno, cos prožila
a vím, že duši spíš by opustil,
než tebe poranil.

RHODOPE:

LESBIA:

Tak.
Slovo mám
ti říci od něho! Ó hořce jak
mne bolelo, když jsem je zvěděla,
teď skoro těší mne. Mám od něho
ti vyřídit, že na mne nepohléd. —
On miluje tě. Taž se, možné-li
je to!

RHODOPE:

LESBIA:

RHODOPE:

Mne miluje! Pak jistě to!
Jak?
Pověz, bloude, mi, zda můžeme,
co nikdy nezřeli jsme, milovat?
A zřel-li Gyges mne: kdy pak mne zřel?
(*položí si ruku před oči.*)
Teď jako dívka mluv, zda musí mřít!

LESBIA

RHODOPE:

KOMNATA KRÁLOVNINA

RHODOPE:

Ó okamžik jen zapomenutí!
Nač věčně opakovat hádanku?
Však rozřeší se hned. — Jak dívky mé
bych vést si měla, pro kratochvíli
jež pilně naslouchají tónům všem,
a prou se, který pták jich původcem
a zda je zelený či červený. —
Co za hluk to? Je Karna zde už s ním?
Vše tiché. Nebylo to nic. — Jak jsem
se změnila! Kdy jindy ptala jsem
se zvuku, odkud jde, neb zhola nic
mne neděsilo, ba ni ohně žár,
byť sebečerveněji na nebi
se pozvedal a sebehrozivěj
se stěrel: já věděla, že strážců kruh
neviditelně kol mne seřaděn,
dceř chrání královskou svým životem.
Teď — krok! To oni jsou! Je statečný
i chytrý stejně Karna; slýchala
jsem vždycky to a dneska uvidím.
Ne, posud ne! Snad také vůbec ne!
Ne, ukrutnými, bozi, nejste tak.
Přec nechci, byste ruku podali,
bych na kraji se strže zachytla,
chci vědět jen, kdo do ní vrhá mne.
Čím myslím víc, tím svého manžela
míň chápu. V časném mládí slýchala

jsem už, že poskvrněná nesmí žít,
a zděsilo-li mne co dítě to,
teď pro zákon ten důvod v hrudi své
jsem našla: žít ona nemůže
a nechce též! Což pro něj jediné
to neplatí! Či tajně hříšníka
chce obětovati snad, doufaje,
že zakryje mi ještě jeho hřích?
Dík, věční, vám, i *to* zde může být!
A najde-li jej Karna mrtvého,
jak dýku chladnou v horké hrudi má,
vím už, či pěst ho k zemi srazila,
a nezeptám se už, kde Gyges je!
(*vstoupí*): Ó královno, už jde!

LESBIA
RHODOPE:

Já čekám už!

LESBIA:

A za ním zbrojnošů se sune dav,
jak ze železa závora.

RHODOPE:

Teď vím,
že Karna zná své řemeslo.

LESBIA:

Což být
to musí?

RHODOPE:

Buď on, buď já! Možná též,
my oba dva!

LESBIA:

Ty oněmuješ mne!

RHODOPE:

Rci Karnovi, by poslal ku králi,
že prosím na slovo jen jediné.

LESBIA

(*odejde*).

RHODOPE:

Nuž, vy tam dole, kteří zločinu
sic nezabráníte, však pomstíte
přec každý, vzhůru, ven, a střežte práh,
vám oběť krvavá je jista zde.

GYGES

(*který zatím vstoupil*):

Ty volati mne dalas, královno!

RHODOPE:

A víš proč! Víš to, neboť chvěješ se,
či můžeš zapřít? Barvu změnil jsi
a v prsou srdce hlasně bije ti.

GYGES:

Což manžel tvůj se nechvěl před tebou
a barvu jako já což neměnil

a srdce mu jak mně což nebilo?
Jen vzpomeň chvíle té, kdy po prvé
ti ve tvář pohleděti směl, a taž
se sebe, zda mně nepodobal se.
Jak, tobě?

RHODOPE:
GYGES:

Ano, jistě, královno.

Šla hlava kolem mu, stál oslepen,
a smysly když se navrátily mu,
on mlčky s hlavy strh si korunu
jak věnec, který náhle uvadnul,
a s hnusem za sebe ji zahodil.

RHODOPE:
GYGES:

Ha, on!

Ty vlídně usmálas se naň,
když zřelas to, tu nabyl odvahy,
že o půl kroku se ti přiblížil.
Než kolena se pod ním zachvěla,
neb ušlechtilěj chtěla sloužiti:
než tušilas, tak ležel před tebou! (*Poklekne zatím.*)

RHODOPE:
GYGES:

Ty odvažuješ se?

Jen čeho? Tak

přec bylo to. Ty ruku bezděčně,
půl, abys bránila, a z půle snad,
bys povznesla ho, k němu vztáhla jsi,
již nesměle a plaše chopil on
a která v konec prstu zkrátila
se přec, dřív než se dotknul jí. Či tak
to nebylo? Ó mluv!

RHODOPE:
GYGES

Vstaň, vzhůru hned!

(*pozvedaje se*): Jej však to jako bleskem zasáhlo.
A bylo mu, jak posud bloudil jen
by mezi živými co z Erebu
stín chladný, střízlivý a teprv teď
jak byl by dostal jako oni krev;
jak byl by jejich smích i jejich pláč,
jich jástot, štkání, ba sám jejich dech
jen napodobil, nikdy netuše,
proč věčně stoupá, klesá lidská hrud.
Tu touhou zahořel, by také žil,

a sladký obraz tvůj vssál očima,
jež jindy jako voda lhostejně
vše zrcadlice a zas měnice,
teď řase neodpouštěly ni mžik.
Tak nítel se, tvou krásu vpíjeje,
pozvolna v oheň temný před tebou,
jak bílá ruka tvá, když před plamen
ji večer dáš, ty před odrazem však
své záře červené jsi ucouvla.

RHODOPE:

Ne dál!

GYGES:

Ó ne dál! Což já více vím?

Co cítil on, já mohu procítit
a stejně plně, žárně jako on.
Však jak se ucházel a získal tě,
je jeho tajemství; jen jeden mít
je muž a jeden ten je on, ne já.
Nuž, nyní tedy víš, proč chvěl jsem se:
děs rozkoše to byl, jenž pojal mne,
a svatá hrůza, která třásla mnou,
když náhle před tebou jsem stál a zřel,
že Afrodita ještě sestru má;
tož rci teď, k čemu zavolalas mne!
Ke smrti! —

RHODOPE:

GYGES:

Jakže?

RHODOPE:

Nezasloužilš ji?

GYGES:

Ty uvalíš-li ji, být musí tak!

RHODOPE:

V tu chvíli ještě!

GYGES:

Pohotově jsem!

RHODOPE:

Což děs tě nejal, muže každého
jak jímá, dvojnásob pak jinocha?
Či myslíš, doopravdy není to,
když žena ortel vyřkla nad tebou,
a ty ji posud znáš co matku jen?
Ó nedoufej, že nejmírnější i
jej změni. Vraždu může odpustit,
ba prositi i může za vraha,
jí jestli tolik dechu ponechal.
Však hanbu, která hnusem před sebou

ji plní od hlavy až po patu,
jen krev omyje hanbu takovou:
čím víc je jindy plachou ženou jen,
tím víc je nyní mužem znectěna!
To hrozné!

GYGES:

Přichází už děs? Slyš dál!

RHODOPE:

Teď kdybys souzen nestál přede mnou,
nahými meči střežen před dveřmi,
a chtěj si nechtěj oběť bezpečná
těch podsvětných, jež jsem už zaklela:
dřív ještě, nežli slunce zapadne,
bych sama, třeba rukou nesmělou,
si žily rozřízla a ve vlastní
se krvi omyla! Neb bozi už
se všichni, třeba plni soucitu,
odvrací ode mne a přervány
jsou zlaté nitě, které s hvězdami
mne spojují a drží vzpřímenu,
prach silně přitahuje, váhám-li,
mně do komnaty záhy ropucha,
má nová sestra, vskočí důvěrně!

GYGES:

Ó královno, říci mnoho mohl bych
a mnoho písku vytrást z kadeří,
jenž v bouři do nich se jen zachytil!
Než nechci. Jedno pouze uvěř mně:
teď teprv poznávám, co spáchal jsem,
a přece sotva stalo se, a mne
už hnalo to, bych za to odpykal.
Tvůj muž mně kdyby v cestu nevkročil,
už dávno byl bych mezi stíny stín,
a pomstěna ty, byť ne smířena.

RHODOPE:

Můj muž že bránil ti a věděl přec —

GYGES:

Než budiž! Zvláštní cit ten, jenž ho jal,
mne o zásluhu smrti svobodně
sic připravil, ne tebe o oběť.

RHODOPE:

Buď zdráva! — A *tvé* meče bez skvrny!
Ne, stůj! Ne rukou svojí, vraždou ne,
než nejvyšším svým soudcem padneš ty,

- GYGES: hned přijde král a tvůj los rozhodne.
Bud kýmkoli, má mroucí právo přec
na prosbu poslední. Ty nezkrátíš
mi přec mé právo umřei, já vím,
že nemůžeš! Nech odejítí mne!
RHODOPE (*učiní zabraňující pohyb*).
GYGES: Co moh, jsem učinil. Přijď nyní už,
co přijít má, jsem na tom bez viny.
KANDAULES (*vstoupí*).
RHODOPE (*proti němu*):
Já nemýlila se! Byl v ložnici
přec člověk ukryt!
GYGES: Ano, králi, co
jen tušit jsem ti dal, neb odvahu
jsem neměl vyznat to, je odkryto,
a smrti hoden stojím před tebou!
KANDAULES: Ó Gyge!
GYGES: Těma svýma očima
jsem zločin spáchal, který převyšit
a jehož dosíc ruce nemohou,
byť meč bych tasil na ni, na tebe.
RHODOPE: Tak tomu je!
GYGES: Sic nevěděl jsem to,
to přísahám, mně ženy cizí jsou,
však jako hoch, jenž žene za ptákem
se zázračným a maně zdusí jej,
neb nezná jeho útluu podstatu,
ač pouze pohladit jej zamýšlel,
tak klenot světa toho zničil jsem
a netušil, že jsem tak učinil.
RHODOPE: Řeč jeho ušlechtilá. Běda mně
i jemu, nic že platna není nám!
GYGES: Když svatý onen pramen kastalský,
z nějž pijí pouze bohů milenci
a který ve hře barev leskne se,
jak byl by kusy duhy posypán,
již Iris v rukách vlastních rozškubla,
když kámen zkalí svatý pramen ten,

- jenž vzniká z Parnasu, hned bouřiti
se jme a k nebi stoupá divoce.
Pak slavík na zemi už nepěje,
ni skřivan, ve výších pak dokonce
i zpěvných Mus sbor svatý umlká,
a dřív se harmonie nevrátí,
až rozezlená vlna pohltí
v své lúno rušitele drzého:
a stejně tomu s duší ženy je!
KANDAULES: Padouchem nejsem, Gyge.
GYGES: Manželem
jsi Rhodopiným, její ochranou,
být musíš její mstitel.
KANDAULES: Především
jsem muž, jenž za zločin, jež spáchal sám,
mřít nechce nechat jiného.
GYGES: Však co
chceš zachránit?
KANDAULES: Co? Sebe!
GYGES: Neslyš ho,
on šlí!
RHODOPE: Pane můj a manžele,
co řek jsi nyní, sama uvěřit
ti nemohu, až opakuješ to!
KANDAULES: Mluv za mne! Neomlouvej mne, jen rei,
jak bylo to.
RHODOPE: Tak tomu? Smějte se
mně, bozi, pak! — Já nařikala už!
KANDAULES: Mluv, Gyge! (*Odejde.*)
GYGES: Kdybys znala, královno,
jak vždy tě velebil a tupě já
jak slouchal jeho slovům plamenným,
neb každý pták, jenž z houští vyletěl
a šípu, co on mluvil, uniknul,
zrak k sobě lákal, kdybys řekla si,
jak dráždit musilo ho dětinství
to nepozorné, které za výraz
bral tiché nevíry a pochyby,

ač z myslí těkavé jen vznikalo, —
 nás oba kdybys byla spatřila
 na jedné z toulek našich po lesích
 jen jedinkráte, jej, jak plápolá,
 a mne, jak v tupotě své bez smyslu
 na zemi pestré sbírám kamení,
 co on mi slunce východ vykládal:
 jsem jist, že mírně zas bys hleděla!
 On knězi podobal se, který žár,
 jenž pronikal jím, bohu ku poctě
 by rád též v cizí hrudi zanítil;
 když ve vášni své neopatrný
 odkrývá mysteria posvátná,
 by dříve tupé smysly probudil
 a modly bezpečněji zapudil:
 což tolik chybuje, že odpustit
 mu nedá se?

RHODOPE (*učiní odmitavý posuněk*): Svě právo manželské
 ti postoupil?

GYGES: Tak nenazývej to.

RHODOPE: Tož tobě ani třeba nebylo,
 bys při vině mu sáhnul po ruce
 a prsten stáhnul, jak jsem myslila,
 on sám ti vrátil jej, ty dokonce
 snad s ním jsi přišel hned?

GYGES: Jak myslit jen
 to můžeš, královno.

RHODOPE: Ty jinoch jsi
 a smýšlíš šlechetně —

GYGES: Což sluhou byl
 jsem u něho a žádal toho snad?
 Ne, královno, tak, neomlouvej mne,
 tvůj platí soud! A neměj za krutý
 jej snad, je mírný. Cestou jsem se dal,
 již nikdy kráčeti já neměl jsem,
 a kletbu svoji hned jsem za to vzal.
 Ke smrti uzrál jsem, neb viděl jsem,
 že vše, co život může poskytnout,

je zadáno, a v noci že jsem ji
 už nenalez a znesvěcený práh
 ti nesmyl krví rychle prolitou,
 mou není vinou: o smrt já jsem stál.
 Kéž byl bych vyvzdoroval ji, jak jsem
 se pokusil, v tvé duši nyní jen
 by hrůza vyznívala před vrahem,
 jež dech tím sladším by ti činila,
 tvůj muž by byl však co tvůj ochránce
 tím ohnivěji tebou celován.

RHODOPE: A věci přišly by, jež odkryly
 by v hrůze nám, že bohům netřeba
 je lidské ruky, aby mstili se,
 když vina, která není smířena,
 že v temnu zůstala, svět poskvrní.
 Však milostivi jsou, a marně se
 ten zločin do temnoty ukrýval,
 přec proniká jí. V oheň nezmění
 se voda, když se ústa žíznivce
 jí tknou, a oheň nepohasne snad,
 když rozdmychuje hladového dech
 jej na krbu, ne, ó ne, netřeba,
 by živly hlásaly, že příroda
 se zmítá v hloubi hněvem v horečce,
 že v ženě uraženou cítí se:
 my víme, co se stalo!

GYGES: Víme též,
 co ještě stát se musí! Odpusť mně! (*Chce odejít.*)

RHODOPE: Stůj! To už ne!

GYGES: Co mohu jiného
 já učiniti.

RHODOPE: Musíš zabít jej!

GYGES: Ha!

RHODOPE: Musíš! A já musím zasnoubit
 se s tebou.

GYGES: Královno!

RHODOPE: Jdi!

GYGES: Zabít jej!

RHODOPE: Mně řekneš-li: Teď tedy vdovou jsi!
já odpovím ti: Teď jsi chotěm svým!
GYGES: Přec vidělas, jak odtud odcházel.
Ni slova nepromluvil za sebe,
mně nechal to, a já, já měl bych — — Ne!
RHODOPE: Ty učinit to musíš, jako já
to žádat musím. Oba nesmíme
se ptát, zda lehké to či těžké nám.
GYGES: Byť nebyl manželem, je přítelem,
jak není druhého! Což usmrtit
ho mám, že příliš byl mi přítelem?
RHODOPE: Ty bráníš se, však marné to.
GYGES: Co mne
má přinutit, když nepřemohlo mne
tvé kouzlo? Miluju tě, a je mně,
jak s křečí byl bych na svět dostal se
a před pohledem tvým jak tála by!
Mé smysly, jež jak strážci ospalí,
nezřely posud, aniž slyšely,
teď v úžasu se budí vzájemně
a k tobě těsně přimykají se,
kol tebe rozplývá se každý tvar,
tak ostrý, vzdorný jindy, skoro zrak
že poškrabal, jak oblak před sluncem;
a jako člověk jatý závratí,
jenž do propasti padnout bojí se,
bych po ruce ti mohl sáhnouti,
a na krk tobě pověsiti se,
než pohltní mne prázdná nicota!
Však nechci jeho krve kapkou ni
si koupit toto místo nejvyšší,
neb nedoved bych zapomenout naň
ni v opojení!

RHODOPE: Můžeš odepřít
mi to, je pravda! Opusť tedy mne!

GYGES: Nač myslíš, královno?

RHODOPE: Já? Na dílo,

jež tiše smyslí, ještě tišeji
se vykoná. — Jdi!

GYGES: Rozumím-li ti?

RHODOPE: Snad.

GYGES: Ty bys mohla?

RHODOPE: Nepochybuj! Chci
a mohu!

GYGES: Při bozích všech, vysoko
již trůní, při Erinyích též, jež
nám dole slouchají, to nesmí být
a nikdy nebude!

RHODOPE: Tož souhlasíš?

GYGES: Ty z dřimoty mne, pravda, probudíš,
když ve snách mně se zjeví, nyní i
se usmívaje, s ranou smrtelnou,
až vlas mi vstane na hlavě?

RHODOPE: Ne víc!

GYGES: Též polibek mi na rty přitiskneš,
bych v úzkosti se ihned rozpomněl,
proč stalo se to. — Ty se odvracíš,
jak děs by jal tě při myšlénce té?
To přísahej mi!

RHODOPE: Budu chotí tvou.

GYGES: Nač také tážu se? Což zvítězil
jsem už?

RHODOPE: Což o zápas se jedná tu?

GYGES: Přec nemyslíš si o mně, královno,
že zavraždím ho? Na život a smrt
jej vyzvat chci.

RHODOPE: A v boji padneš-li?

GYGES: Pak neklň mi, neb jinak nemohu.

RHODOPE: Nepadnu s tebou?

GYGES: Vrátím-li se však?

RHODOPE: Mne u oltáře vždycky nalezneš,
hotovu stejně vložít do tvoji
svou ruku jako sáhnout po dýce
a svazek přervati, jenž k vítězi
mne poutá, jím-li on.

Než zapadne
dnes slunce, rozhodnuto bude to!
Bud zdráva tedy!

Budiž zdrav i ty!
A těšit-li tě může to, tož věz:
ty byl bys z vlasti neodvedl mne,
bys takto prohřešil se nade mnou!

Tak myslíš, Rhodope? To znamená:
já žárlivějším býval bych a víc
bych byl se bál, že méně jsem, než on,
a přec mne blaží to, že myslíš tak,
a dost to pro mne je, víc nežli dost! (*Odejde.*)

Sem s rouchem svatebním a s rubášem!

(*vřítí se do komnaty a padne Rhodopě k nohám*):

Ty milostivá! — Odpusť! — Díky ti!

(*zvedajíc ji*): Ty, ubohá, mi nepoděkuješ!
A přec! Naposled! Ano naposled!

VOLNÉ PROSTRANSTVÍ

Vysloupí KRÁL. Za ním následuje THOAS.

KANDAULES: Krok co krok za mnou plížíš se. Chceš cos?

Či nemáš odvahy mne oslovit,
že trochu nevlidný jsem k tobě byl?
Mluv! V řeči svoji pokračuj! Chci být
dnes trpěliv a poslouchati tě,
byť času tolik měl jsi potřebí,
než dokončíš, co hrozen zelený
má potřebí, by v purpur zarděl se.

THOAS: Rci, pane: na někoho žaloval
jsem někdy ti?

KANDAULES: Ne, nikdy, Thoase.

THOAS: Či podezíral koho?

KANDAULES: Také ne.

THOAS: Či horká slova sbíral někdy jsem,
jak v hněvu na zem padávají už,
a v sluch ti házel je a dmýchal v ně?

KANDAULES: Ne!

THOAS: V sedmdesáti dělat nebudu,
co ve dvaceti ni jsem nedělal,
neb přes padesát sloužím v domě tvém.

KANDAULES: Víím, sluhu věrný.

THOAS: Stále rodí zem,
ať krále vraždí, na trůn sázejí,
jí stromy proto nikdy nedojdou,
ni vyschnouti nenechá jahody,

těž prameny své v hloubi nezdrží,
když krve pít jí dají náhodou.

KANDAULES: To myslím též!

THOAS: Ba opravdu. Jak teď
by všecko zůstalo, co mne se tkne,
neb to je naše štěstí otročí,
že málo rudý měsíc na nebi
nás kormoutí a klidněji než psi,
již sousto ulapiti doufají,
že přihlížíme vždycky k oběti,
a úzkostně se nikdy netážem,
zda věští dobro nebo zlo.

KANDAULES: Co chceš
tím, starče, říci?

THOAS: Tvůj otec kol sebe
měl mne vždy, jedno, k hostině ať šel,
ať v pole táhnul, scházet nesměl jsem,
dnes pohár, zítra meč jsem podával.
Těž hranici jsem jemu urovnal
a prsty ztuhými jsem v hnědý džbán
bělavý popel jeho sesbíral —
Tak ustanovil to. Proč asi jen?

KANDAULES: Už rudne hrozen.

THOAS: Podoben jsi mu,
snad — nezřel jsem tě posud tasit meč,
on často tasil jej, a rád, a též
i někdy bez důvodu, připouštím,
a přece takto dobré bylo to —
snad zcela roven mu. A proto přál
bych tobě jeho los.

KANDAULES: Což není mým?

THOAS: Kdo ví? Těž konec k němu počítám.
Už promiň, pane! Nejsem bystrý duch
a chápu těžce, nevymyslí nic
jsem nikdy, a kdo hloupým zove mne,
mně nespílá. Však statní muži už
se ke mně přišli tázat o radu,
a když jsem žas, muž, děli, nejprostší,

jenž sedumdesát čítá let a má
své smysly zdravé, mnohým věcem víc
než nejchytřejší jinoch rozumí.
Nuž, smysly, doufám, zdravý ještě mám:
tož na mne dej!

KANDAULES: Vždyť dám.

THOAS: A o důvod
mne nemuč, nevěř, nepravdu že mám,
když zmlknu i, poněvadž chybí mně
proč, drachem tolika a tolika
mé slovo kdybys vážit zamýšlel.
Vždyť můžeš ptáky též, již neletí,
jak tobě líbí se, když věstec tvůj
se ptá jich, střelou z luku rozptýlit,
a mnohý ve hněvu tak učinil.
Než přijde méně proto neštěstí,
jež hlásili? Tož nemluv ke mně tak:
Co s ním máš? Statný, čestný, věrný je!
Vím sám to, odpřísahnout dokonce
bych chtěl to, než tím víc tě varuju:
chraň Gyga se!

KANDAULES (*směje se*).

THOAS: Což jsem to neřekl!
Než opakuju ti: dej pozor si!
Však dobře rozuměj mi. Říkám též:
on nikdy po koruně nesáhne,
on bránit krve kapkou poslední
tě bude, a přec nebezpečnější
ti je, než všichni, kteří pohledy
neb slovy včera na tě spikli se!
Ti neublíží ti, když on jen zde
už nebude! A proto odstraň jej,
jak můžeš jen. Neb zůstane-li zde
a s věnci, jež si dobyl, bude-li
dél ještě mezi nimi obcházet,
stát může moc se.

KANDAULES: Myslíš?

THOAS: Vidím to!

Ti šeptají a přirovnávají!
 Ti zatínají pěsti, rameny
 jen krčí, tajně na se kývají!
 Je příliš těžce urazils. A Řek,
 když zítra probudiv se, najednou
 klopýtne o korunu tvou, neb mu
 ji v noci zatím k nohám složili,
 ji ještě zamítne? Byl blázen by.
 Je dost, že o ni neoloupil tě,
 tě poděditi smí a podědí.

Znamení jeho stojí, nevíš jak!

Kdys citeristů jemu spílali
 a mínili, jak míním také sám,
 že jen ti ptáci sladký mají hlas,
 již zle jsou o spáry své zkráceni:
 teď je jim, poněvadž zná zpívati,
 sám ne-li Foibos, aspoň jeho syn!

KANDAULES: A tomu divíš se? Vždyť přemoh je!

THOAS: Než budiž! Opravdu je šlechtný,
 i poslechni. Pak dobře bude snad,
 trest jestli bozi ještě nesešlou,
 a přesrok usmíříš i je i nás!

GYGES (*vystoupí*).

THOAS: Jde. Marně mluvil jsem? Ó nesměj se!
 I na zdi vyhrání se sanytr,
 proč na mně neměla by času sůl?
 (*Ustoupí do pozadí.*)

KANDAULES: Víc zasáhl jsi mne, než myslíš si! —
 Nuž, Gyge?

GYGES: Pane, hledám tě.

KANDAULES: A já
 tě neméně. Co neseš, oznam mně. —
 Ty mlčky odvracíš se? Cokoli
 to buď, já na mnoho jsem připraven!

GYGES: Kéž byl bys oběť moji přijmout chtěl!

KANDAULES: Že nepřijal jsem, líto nebude
 mi nikdy. Kdyby i se stalo to,
 co prospělo by? Její nevíra

se v noci na vzdechu tvém zažehla
 a nedala se uhasiti už,
 však proto nevadím se s tebou přec,
 kdo člověkem by byl a nevzdych by!
 Den dobrý nebyl to, v nějž lydský král
 se setkal s Gygem.

GYGES: Neproklínám jej.

KANDAULES: Sám zajisté bys tygru, na tebe
 jenž skočiti chtěl, byl se ubránil,
 a já svým bídným šípem zbytečným
 ne od smrti jsem tebe zachránil,
 jen o ránu jsem tebe oloupil.

KANDAULES: Je pravda, dobře postřehl jsem jej
 a byl jsem připraven. Než když jsem zřel,
 jak oči se ti blýštěly a tvář
 se zarděla a hrud se vzdouvala,
 jsem úsměv tichý potlačil a dík
 ti vzdal.

GYGES: Tak vždy byl šlechtný, i tam,
 kde jsem to netušil! Což mohu jen?

KANDAULES: Vždyť uviděl jsem v okamžiku hned,
 že v nebezpečí větším směleji
 bys ještě býval opakoval čin;
 že nepřišlo, tvá vina nebyla!

GYGES: Už nemluv, pane, víc. Je tomu tak,
 jak praviš. Pro vlas hlavy tvé bych byl
 svou vylil krev, a přece musím teď,
 tak kletba chce, tvůj život požádat —

KANDAULES: Můj život!

GYGES: — ona zemřít nemá-li!

K západu slunce už se schyluje,
 a zrak tvůj večernici spatří-li,
 ji její nikdy neuvidí už.

KANDAULES: Chce zabít se, ty nezabíš-li mne?

GYGES: Chce! Což bych stál *tak* jindy před tebou?

KANDAULES: Jí oběť jiná nepostačí už?

GYGES: Nejvyšší nabíd jsem, než nadarmo.

KANDAULES: Tu rozloučení mi též odepře!

GYGES: Že v hrob před tebou prchne, bojím se!

KANDAULES: Pak vezmi život můj! — Tys uskočil?

GYGES: Tak volně dáváš jej?

KANDAULES: Kdo rouhal se,
kát musí se, a neobětuje,
kdo přitom neusmívá se! — Což tak
mne špatně znáš, žes nad tím užasnul,
ba zděsil se? Přec nepřinutím ji,
by růžovými prsty, jemny jež
jsou příliš ku trhání květin i,
po dýce sáhnula a zkoušela,
zda srdce nalézt dovede.

GYGES: Ty šat
i ochranný odmítáš dokonce
a prsa svoje sám mi nabízíš?

KANDAULES: Já ukazuju cestu nejkratší
ti k cíli jen, ji urovnej už sám,
bys, před ni poznovu až předstoupíš,
přec něco na mně mohl chváliti.
Zde v hrudi hučí pramen života,
ježž hledáš: klíč máš sám. Tož otevři!

GYGES: Ni za svět ne!

KANDAULES: Však za ni, příteli!

GYGES: (*učiní odmítavý pohyb*).

KANDAULES: Než vzpomínám si, mladou svoji krev
že dneska vlastní rukou prolit chtěls!
Tu odvahu též ještě seženu,
jdi, jí můj pozdrav dones poslední,
je stejné to, jak ležel bych už tu.

GYGES: Ne! Bít se přišel jsem!

KANDAULES: Jak pyšné, hle!
Ty v boji se mnou padnout nemůžeš,
že ne?

GYGES: Ty lépe mne znáš!

KANDAULES: Nuž, i to!
I kdybych zvítězil, to druhé mně
přec neujde! — Což? Není z aloe
ta vůně? Ano, vánek ze zahrad

už nese ji. Ta otevírá se,
jen když je blízka noc. Už bude čas.
Ten prsten!

GYGES:

KANDAULES: Myslíš, zůstat ve hrobu
že spíše měl! To ovšem pravda je!
Tušení nezklamalo Rhodopu
a tebe nevaroval marně děs.
Neb ku hře ne, ni k fraškám marnivým
on nebyl skut, a světa osud snad
je na něm celý zavěšen. Je mně,
jak do dálky bych času nejhlubší
směl zírat, vidím nových bohů boj,
ježž vedou se starými, kmetskými:
Zev, často odražen byv, ke stolci
se šplhá oteckému ze zlata,
srp v ruce maje strašný, zezadu
se Titan plíží s těžkým řetězem.
Proč nevidí ho Kronos? Poutají
a ohaví ho, dolů svrhují.
Má prsten ten? — Měl, Gyge, prsten ten!
A Gaia sama mu jej podala.

GYGES: Tak proklet buď, kdo ti jej přinesl.

KANDAULES: Proč? Dobře učinils, a podoben
ti kdybych byl, mne nesvedl by pak,
jej tiše noci byl bych navrátil
a všecko bylo by, jak bylo dřív.
Mně pro nástroj ten proto nesmlouvej
nic z hříchu, celá vina moje je!

GYGES: Než jaká vina!

KANDAULES: Vážít patří jí! —
Těž cítím to, že těžce chybil jsem,
a co mne stihne, právem stihne mne.
Řeč prostá ctného sluhy starého
mne poučila. Netaž vždycky se:
Co věc je? Někdy též: Co platí věc?
Vím jistě, doba jednou nastane,
kdy všechno soudí, jako soudím já;
což vězí v závojích a korunách

a mečích rezavých cos věčného?
 Než usnul na věcech těch zmdlený svět,
 jež urval ve svém boji posledním,
 a pevně drží je. Kdo vzíti mu
 je chce, jej probudí. I zkoumej se,
 zda dosti silný jsi, bys svázal jej,
 když zpola vybouřen byv ze spánku
 kol sebe bije, a zda dosti bohat jsi,
 bys vyššího cos jemu poskytnul,
 když nedobrovolně se tretek vzdá.
 Byl Herakles ten muž, já nejsem jím;
 hrd, abych v pokoře ho podědil,
 a příliš sláb, bych dovedl, co on,
 jsem půdu podryl, která nesla mne,
 a ta mne nyní, mstíc se, pohltí.
 Ne! Ne!

GYGES:

KANDAULES:

Tak tomu je. A jinak nemůž být!
 Svět potřebuje spánku, jako ty
 i já, a roste, sílí jako my,
 když smrti zdá se že už propadnul
 a blázna dráždí proto k posměchu.
 Aj, leží-li tu člověk, ramena
 tak jindy pilná maje kleslá, mdlá,
 a oko pevně zapečetěno
 a ústa zavřená, ret stišťený
 a svadlou růži v ruce drží snad,
 jak největším by byla pokladem:
 to podivný je obraz pro toho,
 kdo bdí a přihlíží. Než přišel-li
 by kdos na cizí hvězdě zrozený,
 jenž neví nic o lidských potřebách,
 a zvolal by: ‚Zde plody, víno zde,
 vstaň, jez a pij!‘, co učinil bys mu?
 Jej nevědomky kdybys nezdušil,
 že uchvátil bys ho a stisknul jej,
 děl bys: ‚To víc než nápoj, pokrm je!‘
 a pokojně bys spal až do rána,
 jež nejen tento nebo onen snad,

jež všechny v život znova vyvolá!
 Sám byl jsem všetečný ten rušitel
 a do rukou jsem Briarea pad,
 a on teď rozemne hmyz bodavý.
 A proto, Gyge, vlna života
 ať jakkoli tě vzhůru vynese,
 a ona jistě vynese, a výš,
 než domníváš se sám: jí důvěřuj
 a ani před korunou necouvej,
 jen spánku světa nedotýkej se!
 Teď —

GYGES: Slunce níží se! Být musí to.

KANDAULES: Slyš, Thoase! (*Sejme si korunu.*)

THOAS: Co, pane, obmýšlíš?

KANDAULES: Chtěl viděti jsi mne, jak biju se,
 tu radost udělám ti, zato však
 uschováš tuto korunu a dáš
 ji tomu z nás, kdo zbude na živu.(*Ke Gygovi.*)

Ty budeš-li to, přeju tobě ji,
 a rádi na hlavě tvé uzří ji! —
 Aj, což, že vzít ji nechceš? — Styd se pak!
 Jen muži horšímu by připadla!

GYGES: Dřív, pane, přisahej, že bojovat
 chceš poctivě.KANDAULES: Jí musím ukázat,
 že tolik krásy lehce neztrácím.
 I přísahám ti tedy to. A ty?GYGES: Vždyť se mnou mře a žije! Musím přec!
 A třeba při ráně si pomyslim:
 raději polibek!, přec nezmírním
 ni jedné proto.KANDAULES: Ruku tedy dej
 mi ještě jedenkrát! — A nyní buď
 mi tygrem, lvem ti budu já, a to
 les divý, v němž jsme často honili.
 (*Tasí meče.*)

GYGES: Jen to, co ze stůdu jsem zamlčel:
chce mně se zasnoubit, ty padneš-li.
KANDAULES: Ha! Teď jí rozumím!
GYGES: Braň tedy se!
(Šermuji a za boje ztrácejí se nalevo.)
THOAS: Teď pad! — Poslední Heraklovec pad!
(Odejde za nimi.)

CHRÁM HESTIIN

Ve středu spatřuje se socha bohyně. RHODOPE přichází napravo v slavnostním průvodu, s ní LESBIA, HERO a KARNA. Je večer. Pochodně.

RHODOPE: Je postavena, Karno, hranice?
KARNA: Už stojí.
RHODOPE (kráčí do chrámu a poklekne před sochou bohyně).
HERO: O hranici hovoří,
ne loži svatebním?
LESBIA: Proč divíš se?
Přec dřív zde musí býti mrtvola,
než býti může tady nevěsta.
HERO: Lesbie, chvěju se. Mne ptala se,
když zdobila jsem ji, zda v zahradě
jsou jedovaté bobule —
LESBIA: Jak díš?
HERO: — a zda bych nepřinesla pár jí z nich;
že perlu za každou mi dá, a byť
jich bylo sto, než rychle musí prý
to být!
LESBIA: A ty?
HERO: Já odepřela jsem!
Tu usmála se sic a pravila:
„To vědět mohla jsem, nuž zítra ti

je ukázu,“ však přece podivným
mi připadalo to.

LESBIA: A také je.
HERO: Pak odeslala mne, já číhala
jsem však, a ostrou dýkou, viděla,
jak na zkoušku, zvát jinak nelze to,
si rámě rozškrábla.

LESBIA: Ó Hero!
HERO: Krev
hned vyšla červená.

LESBIA: To hrozné je!
HERO: Ctí vedle našich božstva cizí též,
jež neznáme, a snad to tedy zvyk
je tajemný!

LESBIA: Ne, ne! Kde flétna zní,
kde pískala? Kdo pěje Hymena?
Kde taneční sbor? Slepa byla jsem!
Sem vyšla, aby nevrátila se!
Ó královno, já odprošuju tě! —
Přec strojí hostinu?

HERO: Ne, nevím nic!
LESBIA: Tož proklet budiž vzdor, jenž pohnul mne,
bych právě dnes se odtud vzdálila,
teď — Bohyně, je tvou v té hodině,
tož obrať srdce jí! Já nemohu.

HERO: Ó čistá, svatá, cudná, učíš tak!
A není podivno, že svědkyní
ne Afroditu věčně úsměvnou,
než přísnou Hestiu si zvolila,
před jejímž zrakem každý věnec schne?
LESBIA: Ach, všecko věští cosi strašného.
GYGES (vystoupí).
HERO: Zde Gyges!

LESBIA: Vezmi jej! Jen nečín to!
GYGES: Je mně, jak sám bych krev byl ztratil tu,
jež z něho vytekla! — Jak mrtvola
jsem studený.

HERO: Hle, jak je ubledlý!

- GYGES: Tu oltář je — než u jiného ji
jsem hledal — dívky její zde též jsou —
zde sama je — Co nyní?
- THOAS (*vystoupí*): Přináším
ti korunu!
- GYGES: Lydánům náleží,
ne mně.
- THOAS: Jim dones jsem ji nejprve,
a poslem jejich stojím před tebou!
- LID (*zvenčí*): Zdar, Gyge, zdar!
- RHODOPE (*zvedne a obrátí se*).
- LID (*vnikaje na scénu*): Zdar králi Gygovi!
- THOAS: Než nezpyšni tím velkým pokřikem,
sousedé vpadli do země, teď věst
je máš!
- GYGES: Jak?
- THOAS: Stalo se, co tušil jsem,
byl příliš laskavý, i nebáli
se nikde ho. Teď zde jsou.
- GYGES (*vstavi si korunu*): Zaplatím
sám jeho dluh.
- RHODOPE (*která se Gygovi zvolna přiblížila*):
Svůj vlastní, Gyge, dřív!
- GYGES: Buď cenou, královno, jež kyne mně,
až nepřátele všechny rozdrťím —
- RHODOPE: Ne! Odkladu nedojdeš ode mne! —
Před otce předstoupiti nemůžem,
tož před oltář vstup se mnou Hestiin
a její před tváří mi ruku dej,
jak tobě já, ku svazku věčnému!
- GYGES: Jej kdybys byla viděla, jak mřel,
byl svatým by ti děs, jenž brání mně,
bych ani roucha tvého netknul se,
to pokud pro něj neučinil jsem!
Svět komu, kolik jemu, poskytnul,
a z něho šel přec jako jiní naň!
- RHODOPE: Když vznešeně tak sestoup v tmavou říš,
kde nikdo vinou už se neztřísní,

- já ráda s ním, byť bylo na prahu
to už, se setkám, ano z Lethe mu
i vlastní rukou ráda načerpám
a sama vzdám se doušku spasného.
Však tebe napomínám: skonči teď!
Nuž budiž! — Však to příslibuju ti,
ty stíne drahý, do pole že hned,
jak stalo se to, potáhnu!
- GYGES: Též já
jsem cosi slíbila!
- RHODOPE: Ó královno,
kdo kalich taký plný blaženství
odloží jako já, byť bylo to
jen na hodinu, zaslouží si jej.
- GYGES: Buď tich, vždyť na místě jsi posvátném.
(*Kráčejí k oltáři.*)
- RHODOPE: Ó Hestio, strážkyně plamene,
jenž tráví, očistit co nemůže,
jinochu tomu děkuju, že zas
se před tváří tvou objeviti smím,
a jako za krále ho lid, tak já
ho volím, svědkyni buď, za chotě.
(*Podá Gygovi ruku.*)
- GYGES: Za jitřní dar pokládej korunu,
jež s hlavy se ti pyšně jiskří už,
však mně dej prsten mrtvých zástavou.
- RHODOPE: Ten mrtvý král má posud na prstě.
Pak místo má už, které patří mu.
(*Pustí ruku Gygovu.*)
- GYGES: Teď ustup však a ve slibu svém stůj
jak ve svém já! Jsem usmířena už,
neb nikdo jiný přec mne neviděl,
než komu právem náleželo to,
teď takto (*probodne se*) však se loučím od tebe!